

VALISTUKSEN LASTENKIRJASTO 2

Ilvo Härkönen

Suomen kansan
Peikkosatuja

N° 20

SUOMEN KANSAN
PEIKKOSATUJA

YNNÄ

LEGENDOJA JA KERTOMUSSATUJA

TOINEN SARJA SUOMALAISIA SATUJA LAPSILLE

KERTONUT

IIVO HÄRKÖNEN

KUVITTANUT

HILDA FLODIN-RISSANEN

KANSANOPETTAJAIN OSAKEYHTIÖ VALISTUS

Painettu 1913
Raittiuskansan
Kirjapainossa
Helsingissä

ESISANA TOISEEN SARJAAN

*Tähän sarjaan on otettu pää-aineksiksi n. s. sadut tuh-
masta pirusta, mutta kun niistä olisi tullut verrattain vähäi-
nen kokoelma, on lisäksi otettu n. s. legenda- ja kertomus-
sadut, vaikkakin näistä on voitu vain verrattain vähäinen
osa tällaisessa lapsille aiotussa kokoelmassa käyttää.*

Viipurissa, elokuulla 1913.

Tekijä.

---

i. Suomen kansan satuja
tuhmasta peikosta.

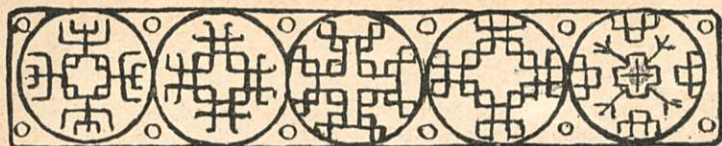

Esittely.

Elelipä kerran satujen mailla, Peikkolan pihoidella, lystikäs olento: häntäniekka, nykyräsarvinen, ylen ruma. Ihmisen tavoin käveli hän kahdella jalalla, mutta iho oli kovin karvainen ja kasvot kulmikkaat. Lisäksi hän oli ylen tuhma.

Mutta hän oli hyvästävyinen ja seurusteli mielellään ihmisten parissa. Yöt makasi hän metsässä, Peikkolassa, mutta päivin tuli kylään, pihoihin — ellei tavannut ihmisiä metsässä. Tästä joutui hän moniin seikkailuihin ihmisten kera. — Tavallisimmin seurusteli hän Matin kera. — Näistä seikkailuista kertoo tämä satukirjanen.

Peikon sikainosto.

Kerran peikko tahtoi ostaa sikoja. Hän jätti Peikkolan pihat ja tuli Matin luo. Laati hänelle tervehdyksen ja lausui:

— Kuulehan, Matti, kun minä tahtoisin ostaa sikoja. Sanoppas, mistä niitä saisoin.

Matti mietti hetkisen asiaa ja virkkoi:

— Ky-kyllä sinä niitä saat, mutta et tänään. Tule huomenna, niin saat minulta viisikymmentä sikaa.

— Hyvä asia, lausui peikko ja meni kotiinsa.

Peikon lähdettyä meni Matti kylään. Siellä oli sikain teurastuspäivä ja hän sanoi teurastajille:

— Kuulkaahan, kun minä tarvitsisin sikain häntiä — viisikymmentä. Ettekö antaisi teurastamainne sikain häntiä minulle.

— Hehehe, miksi'kä emme. Ota vain, joutavat ovat. Näin vastasivat hänelle teurastajat.

Matti keräsi viidenkymmenen sian hännät ja meni kotiinsa. Tai ei kotiinsa, vaan talonsa viereiselle suolle, jossa pisteli kaikki saamansa sikain hännät suohon, pysyyn. Sitten meni hän nukkumaan.

Huomenna jo varhain tuli peikko puhumiansa sikoja hakemaan. Kysyi jo kynnykseltä:

— No, joko ne ovat siat valmiit?

— Jo. Mutta kuulehan, veliseni, kun ne kaikki illalla ryöstäytyivät käsistäni ja ryntäsivät tuonne suolle. Ja siellä, pakanat, upposivat suohon, päät edellä. Ja niin syväälle, että jäivät vain hännät näkymään. Mitäs nyt, tahdotko ostaa ne siellä olevina ja vetää sitten ne hännistä ylös?

— Mikäs siinä, aivan sama asia! Ostan ne. Tuoss' on rahat.

Ja peikko luki rahat Matin kouraan ja kauppa oli tehty.

Sitten mentiin suolle. Siellä peikko kävi sikoja hännistä ylös nostamaan. Mutta kumma, hän saikin sieltä vain hännät, ei mitään sikoja.

— Mitäs tämä? Eikö täällä olekaan sioista muuta kuin hännät?, kysyi hämmästyneenä peikko.

— Oli illalla — oli eilen jokaisessa hännässä sika, mutta minnekä ne ovat nyt joutuneet? Olisivatko kohan, pakanat, uponneet niin syvään — — olleet niin raskaat, että upposivat syvemmälle kuin nämä kevyet hännät.

Peikko töllisteli kauvan aikaa kädessään oleviin sianhäntiin, mutta sitten heilautti hän niitä ja virkoi, ylen viisaan näköisenä:

— Kuule, Matti, ne sikain ruumiit kun olivat niin raskaat ja upposivat niin

syvälle, niin, kun nyt vetäsin näin äkkiä, katkesivat nämä hännät ja sain vain nämä käsiini, ruumiit jäivät sinne. Näin on asia ymmärrettävä.

— Niinpä onkin, virkkoi Matti ja löi kättä peikolle.

Ja peikko ei suinkaan perinyt Matilta rahojaan takaisin, vaan lähti, sianhännät käsissään, astuskelemaan kotiinsa päin.

Toisen kerran peikko tahtoi, edellisenkertaista viisauttaan muistellen, osottaa Matille vieläkin suurempaa viisauttaan, saattaa hänet aika pulaan, ja sanoi hänelle:

— Kuules sinä, veliseni Matti, sinä kun olet niin viisas mies, niin teepäs sinä minulle silta tämän puron yli, silta, joka ei ole tehty puusta, ei kivistä eikä raudastakaan. Tämähän on aivan kaitainen oja ja sentähden on tähän aivan helppo sellainen silta rakentaa.

Matti arveli ensin, että jopa se sarvipää taisi tosiaan saattaa hänet pulaan, mutta sitten hän yht'äkkiä heittäytyi ojan yli nelinkontin, jättäen jalkansa toiselle puolelle ja asettaen kätensä toiselle puolelle, ja sanoi:

— Kas, tässä, ole hyvä ja astu yli. Tämä silta ei ole rakennettu puusta eikä kivistä eikä raudasta. Astu yli!

Peikon ei auttanut muu kuin myöntää että Matti oli tehtävänsä täyttänyt, ja käyden pitkästi katsomaan häneen sanoi hänelle:

— Kyllä sinä, Matti, sentään olet aika viisas mies!

Peikko asettaa Matin raha-aittansa oven vartijaksi.

Kerran suori peikko häihin. Hän oli juuri koonnut raha-aittaansa suuret määrät rikkauksia ja häntä huolestutti hieman jättää talo yksin, aitta vartioimatta. Sitäpaitsi suunnitteli hän uutta juonta Matille, jota hän ei jättänyt mielestään. Hän tahtoi saada Matin jäämään pois häistä, sen kesteistä ja riemuista.

Hän kutsui Matin luokseen ja sanoi hänelle:

— Kuule, Matti, etkö tahtois i joskus olla suurien rahakirstujen vartija, seistä täyden raha-aitan ovella?

— Voi, veikkonen, hyvin mielelläni. Kunpa semmoisia raha-aittoja olisi!

— No lupaatko todella ruveta sellaisen aitan vartijaksi?

— Lupaan.

— No seiso tuon aitan ovella se aika kunnes minä viivyn häissä. Minun pitäisi sinne kaikin mokomin mennä, mutta en ole saanut ketään aittani vartijaksi.

— Mutta minäkin aion mennä noihin häihin. En, veikkonen, en jää — — —

— Ei auta enää, olet luvannut. Seiso vain siinä. Ja katso, ettei ovi koskaan jää näkyvistäsi!

Eihän auttanut Matin muu kuin jäädä peikon raha-aitan ovea vartioimaan. Peikko meni häihin ja oli hyvillään.

Mutta Matti, joka myöskin halusi häihin ja jonka aika kävi kovin pitkäksi peikon kolkossa pihassa, kävi keksimään keinoa, mitenkä pääsisi pois pälkähästä. Mitenkä pääsisi pois taitavasti, ei sanaansa syöden. Vihdoin hän sieppasi raha-aitan oven paikoiltaan, nosti sen selkäänsä ja lähti. Lähti häätaloon.

Täällä olivat juhlat paraillaan ja peikko istui paraina vieraina, paraan pöydän päässä. Söi, joi ja riemuitsi.

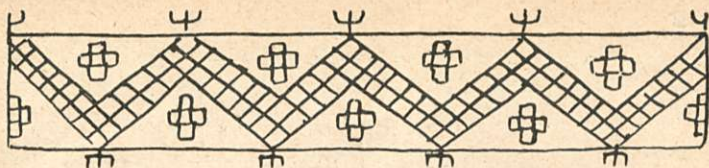

Yhtäkkiä näki hän Mattin ovensuussa. Karjasten hypäsi hän hänen luokseen ja kysyi:

— Miten olet uskaltanut jättää raha-aittani vartioimatta? Etkö muista kuinka lupasit, ettet jätä aittani ovea näkyvistä sinnes, kunnes tulen häistä?

— En ole rikkonutkaan lupaustani, lausui Matti rauhallisesti. Ovi ei ole poissa näkyvistäni, se on tässä. Toin sen selässäni tänne.

Lensivätpä silloin peikon silmät selälleen eikä hän osannut muuta kuin tunnustaa uudestaan Matti viisaaksi mieheksi ja — lähteä pois häistä, kesken paraita kestejä ja riemuja.

Järven kokoonkelaaminen.

Matti muisti peikon suuret aarteet ja kun hän tunsikin myös hänen suuren tuhmuutensa arveli hän erään juonen avulla anastaa häneltä osan näitä rikkauksia.

Hän istuutui Peikkolan järven rannalle, otti kelan ja nuorapalan käteensä ja alkoi pyörittää kelaä.

Peikko tuli järven rannalle ja nähtyään Matin hommat kysyi häneltä kummissaan:

— Mitä sinä, Matti, teet?

— Minäkö? Kelaanpahan tämän järven kuiville.

— Elä, veikkonen, sillä se on meidän ainoa järvemme, ainoa kalavetemme ja juomavesipaikkamme.

— Kelaan kuin kelaankin, sillä tämä järvi on meidän tiellämme, aina edessä kierrettävänä ja muutenkin meille vahingollinen.

Ja Matti kelasi entistä vinhemmin.

— Mutta etkö, hyvä mies, jättäisi sitä työtäsi, jos lupaisin sinulle säkillisen hopeita.

— No, se on eri asia. Mutta lupaus hyvä, anto parempi. Missä ovat hopeat?

— Täällä. Tule tänne pihaani, niin annan.

— Tuo tänne järven rannalle!

Toihan se peikko sen lupaamansa säkillisen hopeaa järven rannalle ja niin pääsi Matti osalliseksi peikon suurista rikkauksista.

Hatun hopeilla täyfftäminen.

Toisen kerran joutui peikko antamaan Matille rahaa runsaamminkin. He olivat tehneet semmoisen kaupan, että peikon oli annettava Matille hatullinen hopeita.

Tämä hattu oli suippea huopahattu ja Matin oli määrä pitää sitä käsissä. Hän kuitenkin sanoi peikolle:

— Kuule, sinun rahasi ovat niin raskaat, etten minä jaksa mitenkään pitää hattua käsissäni kun se rupeaa täyttymään; eikö sentähden ole parempi että panen hatun tuon kannon päähän ja pidän sitä siinä kun sinä kaadat.

— Ykskaikki, pane vain!

Matti pani hatun onton kannon päähän ja leikkasi saalaa pohjan hatusta ja rupesi sitten pitämään sitä laidoista. Peikko rupesi kaatamaan siihen hopeaa. Mutta eihän se hattu ruvennut mitenkään täyttymään, se kun hopea meni sinne kanton. Peikko kävi sitä ihmettelemään, mutta minkäs sille mahtoi, eihän Matissa näyttänyt olevan mitään syytä. Täytyi vain kaataa. Pari

säkkiä täytyi hänen kaataa hattuun hopeita, ennenkun se täyttyi.

Kun työ oli suoritettu lausui peikko Matille, päätään pyöritellen:

— Kyllä sinä, Matti, olet viisas mies, mutta suuri on sinulla pääkin. Kokonaista kaksi säkkiä hopeita se vetää. Mitä sitten koko olemukses! Elä koskaan tee minun kanssani kauppaa, että minun pitäisi täyttää sinun paitasi!

— Niinhän se on, kun toisen pääläessa on aukko ja toisen ei, virkkoi Matti siihen, mutta peikko ei sitä ymmärtänyt.

Matti uhkaa kantaa pois peikon raha-aitan.

Kerran kolmannenkin teki Matti loven peikon raha-varastoihin lystikkäillä juonillaan.

Hän otti käsiinsä suuren vitsan ja rupesi sitä peikon raha-aitan edessä vääntämään.

— Mitä sinä siitä väännät?, kysyi peikko nähdessään Matin työn.

— Väännän kantovitsaa, jolla aion kantaa tuon sinun aittasi pois tuosta, järveen, vastasi Matti rauhallisesti ja väänti kiivaasti vitsaa.

— Elä veikkonen, Mattikulta, tee niin; teet minulle suuren vahingon ja mitä hyötyä siitä lähtee, jos aitta järveen joutuu, — elä, veikkonen, kannal!

— Kannan uhallakin! Mitä peikko rahalla tekee ja mitä kukaan muukaan peikon rahoilla!

— Etkö siis enää rahallakaan lepy, kysyi peikko hätäisesti.

— No, tahtoisitkos sitten jotain antaa?

— En enää hattukaupalla rupea antamaan, mutta kaksi kukkurapäätä säkkiä saat. Suostul!

— No olkoon menneeksi, sanoi Matti ja heitti vitsan vääntämisen.

Ja peikko tyhjensi taas raha-aittaansa.

Peikko ja Matti kilpailemassa.

Kun peikko ja Matti tulivat lähemmiksi tutuiksi he räsi heissä ajatus ruveta kilpailemaan keskenään kaikenlaisissa puuhissa. Peikko teki siitä ehdotuksen ja Matti, ajatellen juoniaan, mielellään suostui siihen.

He menivät metsään Peikkolan lähistöllä ja rupesivat koettamaan, kumpi saisi pikemmin puun kaadetuksi. Ensin sai koettaa peikko. Hän tarttui käsin yhteisesti määrättyyn puuhun ja rupesi sitä syliivoimalla kaatamaan. Mitäs, eihän se kaatunut. Nyt sai Matti ryhtyä toimeen. Hänkin tarttui aluksi puunrunkoon sylin, mutta sitten hän karjasi kovalla äänellä, että »pois, pois, puu jo kaatuu», ja kun peikko tätä peläten loikkasi loitos metsään, tempasi hän äkkiä mukaan tuomansa kirveen kätköstään ja hakkasi sillä puun äkkiä poikki. Kun peikko palasi metsästä oli puu jo kaatunut ja hänen täytyi tunnustaa, että Matti oli tässä asiassa häntä etevämpi.

— Mutta koetetaanpas puun vetämisessä, kumpi siinä on etevämpi, ehdotti urhokkaasti peikko.

— Koetetaan vain, vastasi rauhallisesti Matti ja tempasi kaadetun puun tyvestä käsiinsä ja veti sitä helposti

kappaleen matkaa. — Niin minä, mutta kuinkas sinä, huudahti hän teon tehtyään.

— Saatpahan nähdä, virkkoi peikko ja nosti puun tyven olkapäille ja alkoi vetää. Mutta Matti istuutui puun latvalle ja tarttui vieressä oleviin kasvaviin puihin kiini ja esti vetämistä. Puu ei liikahtanutkaan.

— Mikä sillä on?, kysyi peikko.

— Vedä, vedä vain, kyllä se tulee. He-hei!

Mutta puu ei liikahtanut, vaikka peikko olisi kuinka kiskonut.

Niin hävisi peikko tässäkin asiassa.

— Mutta kuule, käydäänpäs kiveä puristamaan, siinä sinä et voita minua, huudahti peikko Matille, toivoen tässä uudessa kilpailussa voittavansa hänet.

— Käydään vain, virkkoi Matti, joka tätä tapausta varten oli pistänyt taskuunsa keitetyn perunan. — Käydään vain ja kumpikin saa valita maasta itselleen sopivan kiven, jota käy sitten puristamaan.

Ja heitettyään salaa maahan taskuun varaamansa keitetyn perunan, lausui hän heti jatkoksi:

— Minä otan tuon kiven.

— Ja minä tuon, lausui peikko.

— Ja nyt puristamaan!

Puristettiin, ja Matin kivi meni aivan mäsäksi, mutta peikon kivi ei yrittänytkään.

— Mikäs tässä on?, arveli peikko nolostuneena ja katsellen ihmetellen Matin kivien jätteitä.

— Siinä on se, että yksi on kivillä koko, vaan on voimilla väli.

Sitten ehdotti peikko kiven heittoa. — Siinä sinä et ainakaan voita, kehasi hän.

Mutta Matti oli tätäkin tapausta varten varannut varat ja ajatteli toisin.

— Käydään vain ja valitaan kivet, sanoi hän.

Ja samassa otti hän pyöreän, linnunnäköisen kiven maasta ja pisti sen taskuun.

— Miksi sinä sen taskuun pistät? kysyi peikko.

— Tee sinäkin niin.

Pisti peikkokin kiven taskuun ja viskasi sen sitten ilmaan. Se viipyi siellä aika kauvan ja peikko oli voitonriemuinen. Mutta Matti päästi kiven asemasta taskuun varaamansa pikku linnun ilmaan ja se viipyi siellä niin kauvan kuin vapauteen päässyt lintu tavallisesti viipyy: ei palannut koskaan. Silloin peikon voitonriemu loppui ja hänen täytyi tunnustaa hävinneensä tässäkin seikassa.

— Mutta tuota rautakurikkaa sinä et ainakaan heitä paremmin minua, huudahti peikko hyökäten hakemaan mainitsemaansa esinettä talonsa pihamaalta. Ja ennen kun oli vielä mitään sovittu heitäksi hän sen hirveällä voimalla ilmaan, josta palattuaan se upposi syvälle maahan.

— Niin, heitäppäs sinä noin! Heitäppäs noin korkealle, tuonne loitos puitten latvojen yläpuolelle ja upota noin syvälle maahan, intoili peikko Matille.

— Ka, pitänee tuo heittää, arveli Matti ottaen kurikan käsiinsä ja ruveten sitä huimasti heiluttamaan.

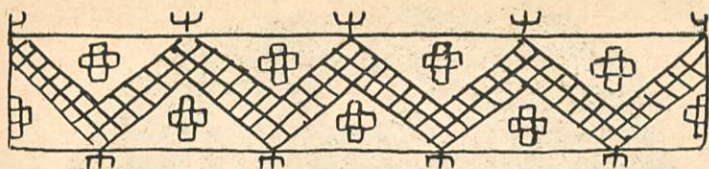
— Mutta eläpäs, virkkoi hän sitten, keskeyttäen heiluttamisen, — annapas kun tuo pilvenmöhkäle tulee lähemmäksi, niin heitän kurikan sen päälle, heitän jotta vonkuu.

Ja hän otti kiiyaan heittovauhdin.

— Elä, elä veikkonen sitä tee, elä heitä kurikkaani pilven päälle, hätäytyi peikko. Kurikka on ainoa ja taattu suuttuu, jos en saa toista samanlaista. Elä heitä, uskon muutenkin.

Ja niin tuli Matti voittaneeksi tämänkin kiistan, ja kilpailut päättyivät tällä kertaa.

Peikko ja Matti toisen kerran kilpакentällä.

Vaikka peikko joutuikin täydellisesti häviölle edellisellä kerralla, ei hän kilpailuja kuitenkaan jättänyt siihen kertaan, vaan ehdotti ryhdyttäväksi uuteen. No, Matti, jolla oli varat ja juonet täksikin kertaa, suostui siihen.

Mentiin taas Peikkolan metsistöön ja peikko ehdotti ensiksi painia.

— Ruvetaan vain, lausui Matti. — Mutta minä luulen, virkkoi hän vähän ajan perästä, että sinusta ei ole kunnolla painijaksi edes minun vanhan appiukkoni kanssa, joka loikoo tuolla kuusen juurella, niin että eiköhän ole turhaa että ryhdyt minun kanssani painisille, vaan parempi, että käyt koettelemaan voimiasi hänen kanssaan. Vai mitä, kutsunko hänet tänne?

— No, kutsu vain, virkkoi peikko arvelleen olevan hauskaa painia vanhan ukon kanssa.

Kutsui Matti siihen vanhan appiukkonsa — karhun. Kun peikko näki tämän unipäisenä, mörmöttelevänä talustelevan heidän luokseen, säikähti hän niin pahasti, että ei antanut puhuaakaan painista tämän kera, eikä hän tahtonut ryhtyä kilpailemaan Matinkaan kera. Olet väke-

vämpi, olette molemmat väkevämmät minua tässä asiassa, hoki hän ja koki häätää karhua pois. Matti voitti painin.

— Mutta ryhdytäänpäs kilpajuoksuun, siinä sinä et ole minua etevämpi, lausui hän hetken perästä — kun karhu oli tallustellut takaisin pesälleen.

— Ryhdytään vain, mutta luulen kuitenkin, että tässäkin sinä häviät. Arvelen, että sinä tuskin pystyt juoksemaan kilpaa nuorimman veljenpoikani kera, joka tuolla

pensastossa oleilee. Ehkä koetatkin ensin hänen kerallaan kilpailla?

— Koetetaan vain!

Matti kutsui nyt kilpatanterelle jäniksen, ja peikko, joka ei tätä niin säikähtänyt, lähti sen kera koettamaan. Mutta mitäs, eihän siitä koetuksesta mitään tullut: jänis jätti hänet kuin seisomaan. Huomattuaan tämän, jätti peikko enemmän koetukset ja tunnusti taas tullessa voitetuksi.

Kolmanneksi ehdotti peikko kilpakiipeämistä. Tällöin viittasi Matti tyttärenlapsensa, oravaan, ja kun peikko näki tämän nousevan puuhun kuin lentämällä, luopui hän tästä kiistasta ilman muuta.

— Mutta huudossa sinä et suinkaan minulle riitä, huudahti hän sitten, ja rupesi samassa huutamaan minkä kidasta sai. Se olikin niin kovaa huutoa, että metsä kaikui kuin sotatorvien soidessa ja Matin korvat menivät lukkoon.

— Ka, voimmehan tuotakin koettaa, tuumi Matti. Nyt olet sinä huutanut, mutta ennenkuin minä rupean huutamaan täytyy tässä tehdä muutamia varokeinoja. Tuoppas tuolta hyvä tuomi.

Peikko katsahti kummastuen häneen ja kysyi:

— Mitä sinä sillä teet?

— Teenpähan siitä lujan vitsaksen, jolla sidon pääsi. Sinä kun huusit, menivät minun korvani lukkoon, mutta kun minä käyn huutamaan, niin sinun pääsi halkeaa, ellen sitä hyvällä vitsaksella ympäri kääri. Niin minä huudan.

— Elä veikkonen, hyvä Matti, halkaise päätäni, uskon minä muutenkin sinun äänesi olevan kovemman.

— No, sitähan minäkin, lausui Matti, ja jätti huudon. Ja niin tuli Matti etevämmäksi tässäkin asiassa.

Oli vielä pari kilpakoetusta tälle kilpailukerralle varattuna ja peikko uskoi, että kyllä hän ainakin niissä voittaa. Ensiksi ehdotti hän ryhdyttäväksi hevosen kantamiseen. Hän tiesi, ettei hän itsekään voi sitä tehdä, mutta oli varma, ettei sitä Mattikaan suinkaan voisi, kun näet hevosta piti kantaa ympäri järven. Hän arveli, että Matti epää jo koko aikeen.

Mutta Mattipa ei sitä tehnytkään, vaan myöntyi em-pimättä siihen. Eihän siinä silloin auttanut muu kuin ryhtyminen toimeen. Haettiin hevonen ja peikko sai alkaa. No, hän alkoi, mutta eihän siitä toimesta tullut mitään. Heitti siis sen aivan alkuunsa ja sanoi, että se on kelle tahansa mahdotonta.

— Jokohan lienee, lausui Matti ja nousi kahareisin hevosen selkään. Kannustaen hevosta lausui hän peikolle:

— Katso, minä kannan hänet jalkojeni välissä.

Ja hän lähti ajamaan hevosella ja kohta oli kiertänyt sillä ympäri järven.

— No sinäpä mies, sanoi peikko, ja kirvelevällä mielellä täytyi hänen taas tunnustaa olevansa aivan mitätön mies Matin rinnalla.

Toinen loppuponnistus oli puun puskeminen. Piti hyökätä kohti puun kylkeä ja tunkea päänsä siihen korvia myöten.

Matti etsi sellaisen puun, jonka kylki oli lahonnut, ja kun hän hyökkäsi sitä kohden, painui pää heti korvia myöten siihen, mutta peikko puski ehjiä puita, eikä saanut päätään ollenkaan puun sisälle. Tämä oli kaikista on-

nettomin koetus peikolle, sillä hänen päänsä puihin puskiessa sai kovia kolahduksia ja kohosi lukuisille kipeille kuhmuille, joita hän sitten poti pitkät ajat.

Siihen päättyi toinen kilpailukerta.

Kolmas kilpailukerta.

Mutta kaikesta edellisestä huolimatta tahtoi peikko lähteä vielä kerran kilpasille Matin kera.

Nyt määrättiin ensiksi maan sisään hyppääminen.

Mentiin eräälle aholle ja peikko rupesi ensin hyppäämään. Hän hypätä kopsahutteli kolme, neljä kertaa, mutta aivan onnistumatta. Ei päässyt tuumaakaan maan sisään päin.

Mutta Matti oli pitänyt varan jo kilpакentälle tullessaan ja hypätä kopsahutti vanhaan nauriskuoppaan, jonka päälle oli kokoutunut risuja. Hän vajosi kainaloita myöten maahan.

Peikko ei voinut kyllin ihmetellä Matin taitavuutta ja tunnusti jääneensä tappiolle.

Toiseksi järjestettiin kilpasoutu tai oikeammin joenrannan vetäminen veneen avulla. Lyötiin vahvat vaajat toiseen joenrantaan, niihin sidottiin vahvat nuorat ja nuorain toiset päät kiinnitettiin veneiden peräkeuloihin. Sitten istuttiin veneisiin ja ruvettiin soutamaan tarkotuksella, kumpi ennen pääsisi joen toiseen rantaan.

Peikko souti, souti, mutta vene ei hievahtanut. Toinen ranta oli aina yhtä kaukana kuin alottaessa.

Mutta Matti oli varalta sahanut kappaleen veneensä peräkeulaa niin, että se jäi vain pienestä säleestä pysymään kiinni, ja kun hän tempasi airoillaan vettä, irtautui peräkeula pois veneestä ja vene lensi heti toiselle rannalle. Niin Matti voitti tämänkin kilpailun. Peikko parka yritti vielä uudestaan tätä rannansoutokonstia, mutta onnistumatta.

— Mutta kumpi meistä tuo kummallisemman vetoeläimen tähän nähtäväksemme, täysiin ajoneuvoihin valjastettuna, ehdotti lohdutukseen tappiolle jäänyt peikko. — Siinä sinä et ainakaan minua voita!

— No koetetaan!

Peikko meni ja valjasti pienen reen eteen pukin ja toi sen nähtäväksi. Se oli varsin lystikkään näköinen vetoeläin, tuo pitkäsarvi, partaniekka otus, ja ainakin peikkoa itseään nauratti kovin keksintö. Mutta Matti meni metsään, pyydysti siellä pienen hiiren, laati sille pienen-pienet ajovehkeet ja tuli sen kera näytekentälle. Peikko ei voinut olla myöntämättä, että tämä vetoeläin oli hullunkurisempi. Hän kuuristui kyyryyn sitä katsomaan ja häntä rupesi naurattamaan niin, että oli siihen katketa. Hätäytynyt pikku hiiri se pienine mustine silmineen hypäeli pelonalaisena valjaissaan joka suuntaan, mutta luonnollisestikaan se ei minnekään päässyt. Pitkäparta pukkikin painoi päänsä katsoakseen tuota outoa reenvetäjää ja päkätteli. Matti sively partaansa, ja peikko tunnusti Mattin etevämmyyden asiassa.

— Mutta et suinkaan sinä minua syömisessä voita, jos kaikessa muussa, innostui peikko ja ehdotti kilpailua tässä toimessa. — Päästetään vetoeläimet valjaistaan ja mennään meille keittämään puuroa ja syömään sitä kilpaa.

— Tehdään niin.

Ja vetoeläimet päästettiin valjaistaan ja mentiin Peikkolaan keittämään puuroa. Se oli syötävä kuumana, ja kun se tuli valmiiksi, käytiin heti sitä syömään. Peikko oli tottunut syömään kuumaa ruokaa ja sentähden kävi se häneltä varsin hyvin. Ja kun hän muutenkin oli kova syömäri, hupeni puuro huimaavasti hänen kattilastaan.

Matilta ei kuuman puuron syönti käynyt niin hyvin ja muutenkaan hän ei ollut niin vahva syömämies. Mutta hän keksi keinon. Lusikoidessaan syötävänsä pistähti hän sitä salaa joka toisen lusikallisen parran alitse poveensa, mekkonsa alle. Niin pysyi hän tasalla. Puuro hupeni huimaavasti hänenkin kattilastaan. Lopuksi peikko väsyi, mutta Matti ei osottanut oireitakaan siihen, hän jatkoi vain samassa nopeassa tahdissa kuin alkaessa. Peikko jo jätti syöntinsä, mutta Matti ei, hänen lusikkansa vain

kävi. Ja loppujen loppu oli, että Matti tuli syöneeksi lähes puolta enemmän puuroa kuin peikko.

Kun Matti voitti tässäkin kilpailussa ilmoitti peikko, ettei hän enää koskaan rupea kilpailemaan Matin kera, ei missään asiassa, ja niin oli tämä viimeinen kilpailukerta heidän välillään.

Matti peikon renkinä.

Kilpailut lakkasivat, mutta nyt rupesi peikko houkuttelemaan Mattia rengikseen. Hän oli nähnyt Matin niin taitavaksi ja keinokkaaksi mieheksi, niin kaikesta selviytyväksi — juuri sellaiseksi, jonkalaisen hän halusi palvelukseensa. Sentähden hän häntä houkutteli.

Matti antoi houkutellessa, mutta ei tahtonut mitenkään suostua. Mitäs hän, peikon rengiksi! Mutta sitten pisti hänen päähänsä: mitäs jos sittenkin olisi ruveta — eräällä ehdolla... Ja hän päätti ruveta peikon rengiksi eräällä ehdolla. Meni tämän luo ja sanoi: Peikko, jos et isäntänä ollessasi koskaan suutu, niin rupean rengiksesi!

Peikko ihastui tästä ikihyväksi ja lausui:

— No, johan minä arvasin, että sinä suostut. Sinä olet semmoinen mies. Ja juuri sellaisilla ehdoilla kuin itsekin ajattelin! Suuttuisinko, minäkö suuttuisin? Ei, en koskaan, ennen rengit suuttuvat, minä en koskaan. Ja kun sinäkään et suutu, on kaikki hyvin!

— No mitä tässä sitten saisi ensitöiksi tehdä, kysyi Matti rengiksi ryhdyttyään.

— No jospa menisit ja toisit kuorman rankoja pihaan, lausui isäntä hetken mietittyään. Mutta, Matti, meillä on se paha epäkohta, että meidän puunhakijamme täytyy tuoda kuormansa samasta veräjänaukosta pihaan, mistä meidän metsäkoiramme tulee pihaan, jatkoi hän opastukseksi. Sen portin eteen hevonenkin johtaa.

— No, ei mitään, kyllä selvittää. Olihan puhe, ettei suututa.

Ja Matti lähti puunrankoja hakemaan. Tultuaan takaisin Peikkolan pihoille huomasi hän, että edessä oli portti, jossa oli vain pieni aukko keskellä. Mukana seurannut metsäkoira meni siitä läpi, mutta hevonen ja kuorma eivät voineet siitä mitenkään mahtua. Mitäs nyt? Matti otti ja pilstoi hevosen ja reen puineen pieniksi palasiksi ja viskoi ne sellaisina aukosta pihapuolelle.

Isäntä kun tuli katsomaan ja näki hevosensa ja rekensä pikkupalasina kauhistui hän ja kiljasi Matille:

— No, Matti, mitenkä sinä olet minun hevoseni ja rekeni tuollaisiksi pilstonut?

— Ka, niinhän oli puhe, että kaikki on saatava piha- puolelle tuosta pienestä aukosta. Muuten eivät mahtuneet. Ja toisekseenhan päätettiin, ettei koskaan suututa, eikä isäntä muista sitä?

Muistihan isäntä hyvin sen eikä siis auttanut muu kuin jättää asia siihen, tyytyä kohtaloonsa.

Kun asiasta oli täten selvitty, kysyi renki uutta työtä. Nyt sai hän mennä pilkkomaan pihassa olevia puita pieniksi. — Mutta, jatkoi isäntä, meillä on tapana, että puut pilkotaan ummessa silmin.

— Saman tekevä, kyllä selvittää. Onhan puhuttu, ettei suututa.

Ja hän kävi pilkkomaan pihassa olevia puita ummessa silmin.

Sattuipa siinä puuröykkiöllä olemaan Peikkolan vanha kissa, ja Matti pilkkoi puiden ohella senkin, ummessa silmin kun oli, pieniksi palasiksi palotteli.

Kun isäntä tuli työtä katsomaan ja näki vanhan kisansa pieninä palasina kauhistui hän taas ja karjaisi:

— No, Matti, mitä sinä olet taas tehnyt, vanhan nimikkokissani pieniksi palasiksi palotellut?

— Ka, enhän minä mistä nähnyt, kun työ piti tehdä ummessa silmin. Oisi siinä saattanut mennä paloiksi vaikka isäntä itse. Ja toisekseen, meillähän oli puhe, ettei suututa koskaan.

Ei siinä auttanut isännän muu kuin taas leppyä ja jättää asia silleen.

— Entä mitäs työtä minä nyt saan?

— No nyt minä lähdän tästä perheineni kylille, niin että jos sinä sillä aikaa siivoisit, puhdistaisit ja kuivaisit tuon koirani ja punaisit sitten kaikki ulkorakennukseni. Mutta tee, niinkuin käskin.

— Kyllä, kaikki täytän.

Peikko lähti perheineen kylille ja Matti kävi töihinsä.

Hän otti ja tappoi koiran, siivosi ja puhdisti sen ja pani aitan seinälle kuivamaan. Sitten pisti hän tulen kaikkien ulkorakennusten alle ja antoi niiden palaa ja punertua.

Peikko tuli kotiin tulipalon vielä vallitessa. Nähtyään asianlaidan hyökkäsi hän raivoisana Matin luo ja kysyi jyrästi:

— Mitä sinä teet, mitä tuo merkitsee? Miksi poltat ulkoahuoneitani?

— Isäntähän käski minun ne punata. Ja eikö isäntä näe, että ne parillaan tulevat punaisiksi.

— Kyllä minä sinulle . . ., yritti peikko, mutta samassa huomasi hän koiranraadon aitan seinällä ja kysyi:

— Entä tuo? Mikä siinä?

— Siinä on isännän koira siivottuna ja puhdistettuna ja kohta kuivuneenakin.

— Sinä ylenannettu, yritti peikon kärsivällisyys kokonaan loppua, mutta silloin Matti tarttui hänen käteensä ja huomautti:

— Kuule, isäntä, meillä oli semmoinen puhe, että . . . ei suututa koskaan.

— Niin, niin, myrisi peikko ja koetti niellä raivosanojaan. — Niin, niin, kyllä muistan, mutta kyllä sinäkin muistat näitä tekojasi.

Siitä alkain peikosta ja Matista tuli vihamiehet; peikko rupesi kaikin tavoin etsimään tilaisuutta saada tappaa Matti. Mutta se ei voinut käydä päinsä julki ja salayrityksiä vastaan oli Matti varulla. Kerrankin kun peikko päätti lopettaa hänet kirveellä eräänä yönä, hänen nukkuessaan, muutti Matti illalla varalta pois siitä makuupaikasta, jättäen sijaansa voikirnun. Peikko tuli yöllä kirveineen makuupaikalle, mutta kirves sattuikin kirnuun, ei Mattiin. Matti oli huomenna yhtä elävä kuin ennenkin. Lopulta täytyi peikon päästää Matti pois palveluksestaan — hänestä kun ei ollut hänelle muuksi kuin harmiksi ja vahingoksi. Kun oli tehty niin kiero sopimus.

Siitä lähtien loppuivat Matin ja peikon seikkailut. Peikko joutuu muiden ihmisten kera tekemisiin — millä tapaa, siitä kertovat seuraavat sadut.

Peikko häissä.

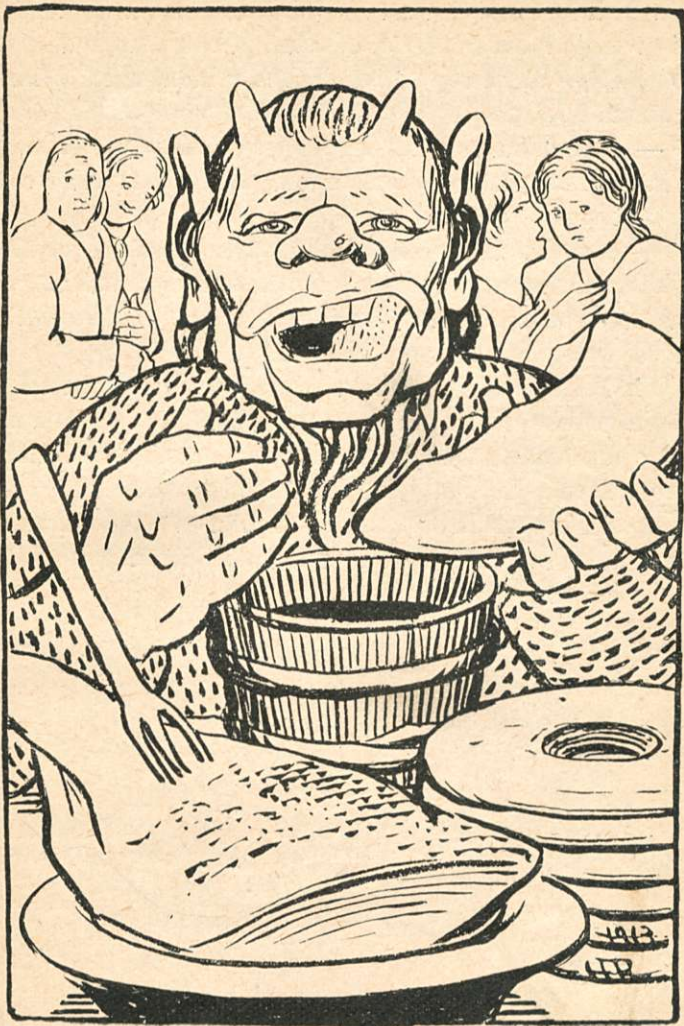
× Kerran oli peikko häissä. Hän söi ja joi siellä niinkuin peikko konsanaan, monen miehen edestä. Häätalon väki jo rupesi katsomaan kierosti häneen, pelkäämään, että hän syö kaikki talon varukset. Muukin hääväki jo tahtoi päästä hänestä.

Mutta mitenkä hänestä päästäisiin, siinä kysymys. Peikko on peikko, siitä ei vähällä pääse. Pahalla ei ollenkaan, hyvällä tuskin myöskään. ×

× Onneksi sattui hän pöytäpuheina kertomaan, että hän ei pelkää mitään, mutta kyllä käärmeitä. Niitä ja niiden sohinaa hän ei mitenkään siedä. Ne ovat viimeisiä eläviä. Näin juhlainnossa hän ei ehkä niitäkään pelkäisi, mutta kyllä muulloin. Näin hän puheli.

Silloin kannettiin äkkiä pihalta kimppu märkiä pajunvesoja tuvan uuniin ja pistettiin niihin tuli. Ne syttyivät hyvin hitaasti, mutta kun ne pääsivät paloon, palojivat ne kovasti ja kiihkeästi. Ja palaessaan ne pitävät pahaa sohinaa ja rätinää.

Peikko oli parhaassa juonnin innossa, kohotteli haarikkaansa, keikutti ruumistaan ja remusi pöydän päässä

kuin pahamies konsanaan. Yhtäkkiä kuuli hän tuon pajunvesojen synnyttämän sohinan ja rätinän tuvan ovi-puolelta. — Mikä se, hörästi hän korviaan, mikä sohina ja rätinä se?

— Ei suinkaan se mikään ole, arveli hääväki. Ei suinkaan se liene käärmeiden sohina, eihän käärmeitä olisi mistä tupaan tullut.

— Ei suinkaan, mistäs niitä tänne pirttiin, myönsi peikko, mutta yhtäkaikki hänestä tuntui pahalta. Ei maistanut enää oikein rieska ja viina. Hän oli levoton ja katseli pelonalaisena ympärilleen.

Yhtäkkiä sohina uunissa yltyi kovaksi paukkeeksi. Silloin peikko ei kestänyt enää paikoillaan, vaan nousi pystyyn pöydän päässä ja rupesi levottomasti silmäilemään ympärilleen. Ja kun joku paju uunissa yhtäkkiä päästi pitkän pihisevän vihellyksen, silloin hän ei enää siekaillut tuvassa, vaan lähti kiireen kautta pötkimään pois sieltä.

Ja hääväki pääsi rauhaan. ✕

Peikko yöllisellä tarkastusretkellä. *)

Kerran teki peikon mieli lähteä tutkimaan ihmisasuntoa yöaikaan. Hän arveli, että silloin, kun tuvissa kaikki nukkuvat, on niissä paljoo rauhallisempaa ja vapaampaa liikusella ja tehdä havaintoja, eikä niissä si loin ole myöskään mitään vaaraa tarjolla.

Hän meni erääseen taloon kylän laidassa, laskeutui sen savupiipusta keskelle lattiaa ja näki, että kaikki nukuivat. Siis ei mitään vaaraa eikä häiriötä, päätteli hän itseksensä ja rupesi liikuskelemaan tuvassa.

Mutta tuvassa sattui, paitsi ihmisiä, olemaan pässi, sika, kissa, kukko ja pukki, viimemainittu kuitenkin eteisessä. Kun peikko saapui sisään oli pässi pöydällä, sika lattialla penkin alla, kissa uuninliedellä ja kukko avonaisessa häkissään oven vieressä. Ne olivat horrostilassa, mutta yksikään ei nukkunut.

Kun peikko lähti liikuskelemaan tuli hän ensiksi pöydän luo. Hämärässä hän ei nähnyt pässiä ja rupesi kädellä

---

*) Tämänsisältöinen satu on jo painettuna tämän satusarjan ensi osassa (»Vanhan miehen kertomus»), mutta kun satu paremmin kuuluu tähän yhteyteen, sovitetaan se tähän osaan, ja uuden painoksen mahdollisesti ilmestyessä poistetaan se ensi osasta.

lään sivelemään pöytää. Mutta kun pässi kuuli käden liikettä pöydällä heräsi hän horrostilastaan ja päkkäsi yhtäkkiä sarvillaan peikkoa kovasti otsaan. Peikko säikähti tästä ja pidellen otsaansa istuutui penkille pöydän viereen. Mutta sen alla oli sika ja havaiten oudon jalan tulleen eteensä, purasi äkäsesti sitä. Tästä peikko kimmastui yhä enemmän ja hyökkäsi jalkaansa pidellen lieden luo. Mutta siellä kissa sähähti ja kävi raappimaan hänen kasvojaan. Peikko ei enää tiennyt minne mennä, vaan töytäsi kohden ovea. Siellä horroksestaan herännyt kukko kävi nokkimaan hänen kuvettaan, pistelemään kuin suurella naskalilla. Peikko ei voinut jäädä ovellekaan, vaan syöksi eteiseen. Mutta täällä antoi pukki hänelle sellaisen päkkäyksen, että hän lensi monen sylen päähän pihamaalle.

Olipa se kovanonnen käynti peikko paralle, ja kun hän meni kotiinsa kertoi hän kauhistuneena omaisilleen:

— Olipa siellä nukkujia siellä tuvassa ja lempoko heidät lienee kaikki herättänytkin! Kun menin päydän ääreen, niin siellä räätäli saksillaan töykkää otsaani, kun menin istumaan penkille, niin sieltä penkin alta nikkari höylälään sipasee jalkaani ja kun menin lieden ääreen, niin siellä emäntä raapasee kalavartaalla kasvojani, ja vihdoin kun rupean lähtemään pois, niin ensin tuvan ovella mikä suutari pistänee kupeeseni ja ulko-ovella isäntäkö vai mikä antanee sellaisen potkun, että lennän monen sylen päähän pihamaalle. Kyllä se oli talo, kyllä se oli väkeä. Enpä toista kertaa sinne nokkaani pistä!

Peikko tahtoi polttaa tupakkaa.

Osuipa peikko kerran miehen luo, joka poltti tupakkaa. Tapaus se oli hänelle outo ja hauska. Hän tahtoi heti seurata esimerkkiä, panna miehen tavoin piippuun ja ruveta polttamaan.

No, mies tahtoi olla hänellä apuna, hänen ottaessaan ensiaskeleitaan. Hän lainasi hänelle piippunsa täytti sen tupakalla, antoi suuhun ja vetäsi tulen, jolla käski sytyttää. Mutta hän oli Matin kaimoja, suuri kujenieikka ja keppos-tentekijä. Hän oli pannut piipun pohjaan, tupakkain alle, ruutia, pannut aika panoksen.

Kun peikko sytytti piippunsa, räjähti ruuti piipussa ja lennätti sen sekä tupakat kauvas ilmaan, mutta sai niistä myöskin peikon naama osansa. Naama mustui pahanpäiväisesti ja peikko oli säikähdyksestä aivan kuolla.

Eipä peikkoa haluttanut toista kertaa polttaa tupakkaa.

Peikko tahtoi oppia soittamaan.

Peikko kulki kerran erään riihen ohi, josta kuuli soittoa. Hän meni riihen ovelle, näki siellä miehen soittavan kannelta, sanoi:

— Ah, kuinka kauniisti soitat! Etkö minuakin opettaisi soittamaan?

— Eipä sinusta tule soittajaa, kun sinulla on niin väärät sormet.

— Ka, eikö niitä saisi suoriksi? Etkö sinä voisit niitä ojentaa? Ojenna, veikkonen!

— No, jos oisit ojentaa. Tulehan tänne!

Peikko tuli riiheen ja mies halkaisi kirveellä erään pölkynpään, pisti kiilan halkeamaan ja sanoi peikolle:

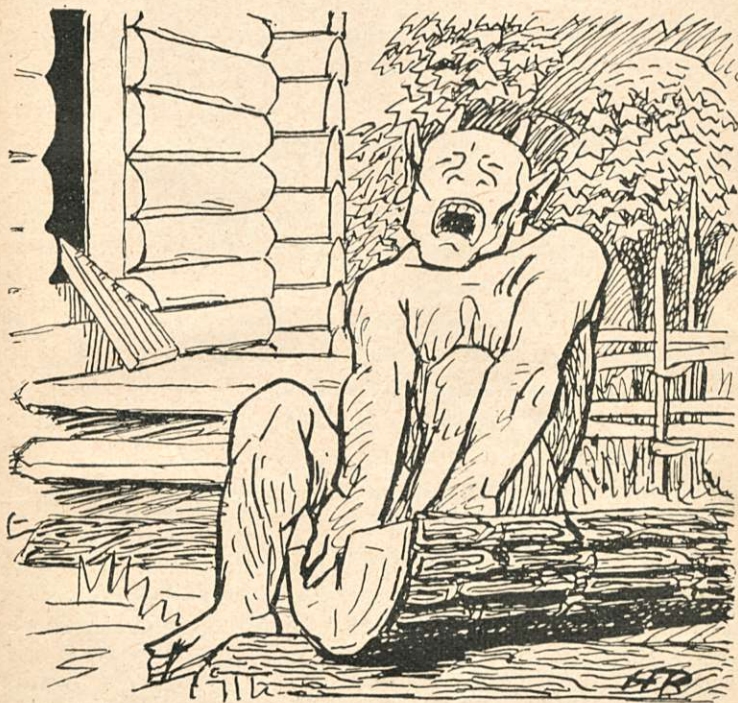
— Pistähän nyt sormesi tuonne kiilan alapuolelle, niin nähdään, oikenevatko.

Peikko pisti. Silloin vetäsi mies kiilan pois halkeamasta. Halkeama vetäytyi kiinni ja sormet jäivät väliin.

— Voi, voi, huusi peikko.

— Elä, veikkonen, voivota, opit paremmin soittamaan, lohdutti mies.

— Kyllä minä näytän sinulle soittamisen, äkäytyi peikko ja hyökkäsi miestä kohden. Mutta mies loikkasi pois tieltä lähitaloon. Peikko arveli mennä sinnekin, mutta katsoi sitten parhaaksi kääntyä kotipihoille päin, jossa pölkky hänen sormistaan irrotettiin.

Peikko käy kummituslinnassa.

Kerran peikko tapasi miehen, joka kysyi, onko peikko käynyt koskaan kummituslinnassa.

— En, vastasi peikko.

— No, eikö lähdetä katsomaan. Oiisi se hauska nähdä. Etenkin eräs salainen kuilunsuu sen pohjalla.

— No, mennään vain katsomaan.

Mentiin sitä hauskaa kummituslinnaa katsomaan. Tultiin maanalaiseen luolaan ja ruvettiin siellä, pimeässä ja louhuisessa sokkelossa, liikuskelemaan. Mies opasti kompastelevaa peikkoa.

Tultiin vihdoin sille salaiselle kuilunsuulle. Mies sanoi: tässä se on. Pitää olla varovainen siihen kurkistaessa. Jos kurkistaa siihen, näkee sen pohjalta valoa ja kultaa ja muuta hyvää.

Peikko tahtoi sinne kurkistaa. Mies auttoi häntä toisella kädellään.

Mutta toisella toimi hän omissa tarkoituksissaan. Siellä luolan suulla, juuri sillä kohdalla, mihin parta kurkistaessa asettui, oli halaistu kanto, siinä valmiiksi lyöty kiila. Mies kopeloi toisella kädellään sitä kantoa ja samalla peikon partaa. Saatuaan parran halkeaman sisään vetäsi hän kii-

lan pois kannosta. Ja sanoi: nyt se näkyy se valo sieltä kuilun pohjalta ja ne kullat. Katsele vain rauhassa niitä, minun täytyy lähteä pois.

Ja mies lähti, peikko jäi. Mutta kun peikko rupesi lähtemään — turhaan etsittyään silmillään valonhohdetta kuilun pohjalta — ei hän päässytäkään nousemaan, parta oli kiinni. Hän äkkäsi juonen ja rupesi kovasti huutamaan. Mutta mitäs se auttoi? Parta ei päässyt, kukaan ei tullut auttamaan.

Vihdoin hänen täytyi ruveta terävään kivien avulla partajouhiaan katkomaan. Saikin hän ne lopulta katkotuksi ja silloin vasta, monen katkeran hetken perästä, pääsi peikko parka pintehistään.

Peikko antaa kullata partansa.

Peikon parta joutui toisenkin kerran pahaan pinteeseen. Hän näki kerran eräällä miehellä ylen kauniin, punakellervän parran, ja hän kysyi:

— Mitenkä sinä olet saanut noin kauniin parran?

— Minä ku'tasin sen.

— Etkö, veikkonen, kultaisi minunkin partaani?, kysyi hän ihastuen.

— No, jos olisi tehdä tuo.

Ja mies otti suuren padan tervaa ja pikeä ja pani ne kiehumaan. Kun ne olivat kiehuneet sanoi hän peikolle:

— Pistä nyt partasi tuohon, elä kuitenkaan ihan juureen asti. Pidä siinä sitten sinnes, kunnes keitos jäähtyy

— silloin vetäse ja partasi on kullanvärinen niinkuin minunkin.

— Hyvä on, lausui peikko, pisti partansa pataan ja rupesi sitä siinä pitämään. Piti, piti siinä, kunnes keitos jäähtyi, oikein kovaksi kävi. — Mies meni sillä välin pois.

Nyt vetäsi peikko parran pois padasta. Mutta eipä se lähtenytäkään, oli tarttunut kovettuneeseen pikeen. Nyki, nyki sitä, mutta turhaan.

Silloin huomasi peikko joutuneensa taas kerran petoksen esineeksi, mutta eipä hänen auttanut nytkään muu kuin ryhtyä entisiin kiduttavin keinoin päästämään partaa pois kattilasta.

Peikko pyrkii sepän pajaan.

Erään kerran tahtoi peikko päästä sepän pajaan. Mutta hän oli jolloinkin tehnyt kiusaa sepälle ja tämä tahtoi kostaa: ei päästänyt häntä pajaan. Tai ei suorastaan kieltänyt, vaan teki hänelle seuraavan ehdotuksen:

— Katso, siinä keskellä ovea on pieni reikä. Jos olet oikea peikko, niin tule siitä sisään. Miks'et tulisi, tule!

Peikko yrittikin sitä konstia. Mutta oven taakse, sen pienen reiän kohdalle, seppä asetti pyssyn, jonka latasi puuluodeilla. Kun peikko yritti tulla siitä pienestä reiästä sisään, laukasi seppä pyssynsä ja peikko lensi puolenkymmenen sylen päähän selälleen sen panoksen voimasta.

Noustuaan sieltä kysyi hän ihmetellen ja hieroskellen silmiään

— Mitä, — mitä ihmeitä sinä oikein teet?

— En minä mitään ihmeitä tee, mutta sinähän niitä yritit tehdä koettaessasi tunkeutua sormenpään kokoisesta reiästä sisään. Mutta niitä ihmeitä ei tehdä sepän-pajan edustalla.

Siitä lähtien pelkää peikko seppää.

Peikko kosii kaunista tyttöä.

Kerran peikko näki kauniin tyttösen ja hän rupesi häntä kosiskelemaan.

Tyttö sanoi:

— Jos ojennat tämän käyristyneen hiuskiharan, niin tulen sinulle.

Peikko rupesi käyristynyttä hiuskiharaa oikasemaan. Mutta minkä hän sitä näppien välissä vetää, sen käyremmäksi tulee kihara.

Lopulta hän sanoo tytölle:

— Mikä kihara tämä on, kun tämä tulee vain yhä kiharammaksi?

— No, kun et voi tuollaista työtä suorittaa, niin elä ajattelekaan, että tulisin sinulle.

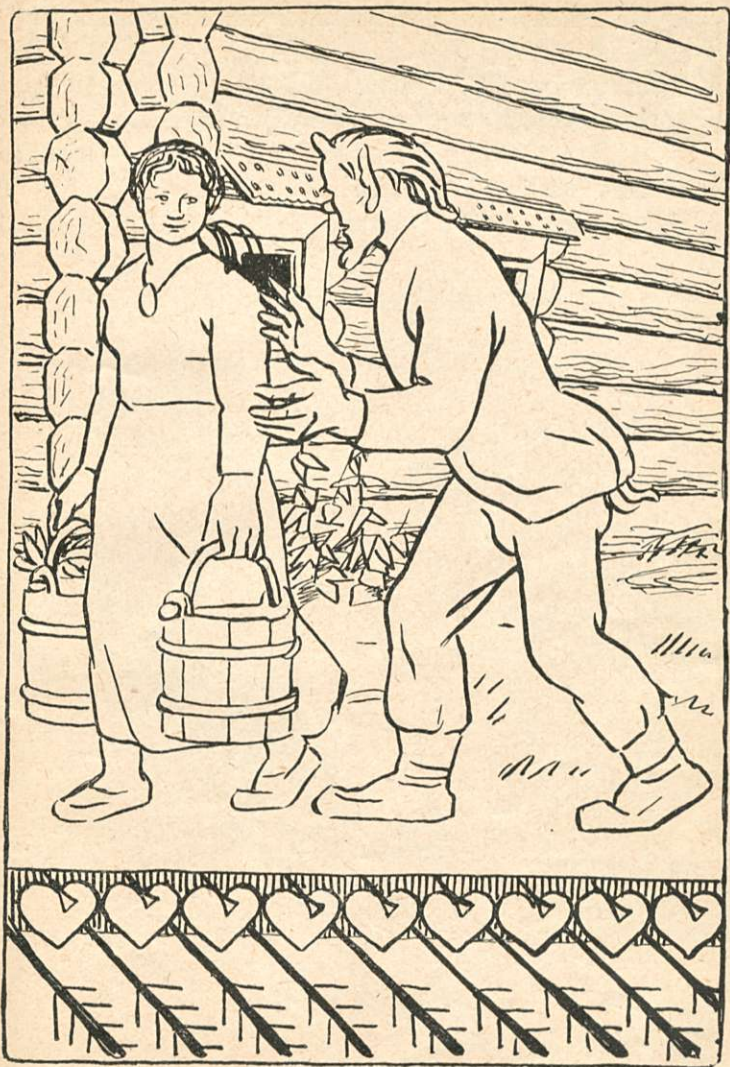
— Voi, voi, elä toki anna niin pian kieltävää vastausta. Anna joku muu työ!

— No mene tuonne jäälle ja mätä toisesta avannosta vettä toiseen, jotta edellinen tulisi tyhjäksi. Sitten tulen.

— Voi toki, teen toki sen.

Ja peikko meni jäälle toista avantoa toiseen tyhjentämään.

Mutta eihän siitä mitä tullut. Yhtä täytenä pysyi kumpikin avanto.

Taas sanoi peikko tytölle:

— Mutta eihän tämä avanto tyhjenekään.

— No, kun ei tyhjene, niin mene matkoihisi! — Minäkö mokomalle sarvipäälle tulisin!

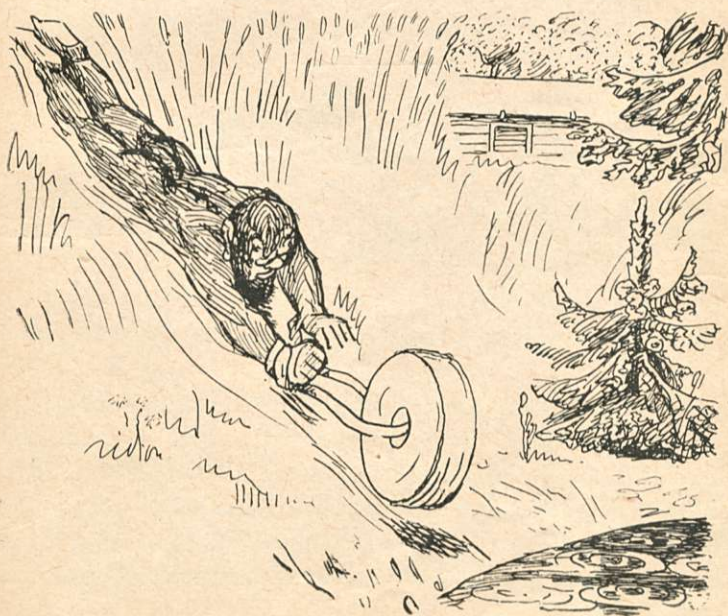
Eikä peikko tyttöä saanut.

Peikko varkaana.

Lopulta peikko vimmautui varastelemaan. Kuukki kylissä ja otti sieltä mitä sai.

Kerran varasti hän mylläriä. Kun hän oli kantanut kaiken muun tältä niin lähti hän eräänä yönä viemään

myllynkiveä sen talolta omille pihoilleen. Pisti sen sopivasti nuoraan ja lähti sitä selässään kantamaan.

Mutta kivi oli raskas ja tultuaan erään joen partaalle tahtoi peikko siinä levähtää. Hän asetti kiven pystyyn vierelleen, kääri nuoran käteensä ja kävi loikomaan.

Mutta kuinka hän siinä lie sattunut hiukan sysäämään kiveä jalallaan ja kivi lähti vierimään jokeen päin. Peikolla oli nuora kovasti käteen käärittynä ja hän lähti kierimään perästä. Ja aina jokeen asti hän kiven perästä kieri. Ja ihan joen pohjaankin olisi peikko parka joutunut, ellei viime hetkessä olisi onnistunut päästämään nuoraa kädestään.

Sen pituinen se.

Peikko toisen kerran varkaissa.

Toisen kerran ylti peikko varastamaan maamiestä. Hän kolusi tämän aitoissa, eteisissä ja tuvissa. Lopulta, kun ei ruvennut enää näihin pääsemään, kävi hän tyhjentelemään maamiehen riittä. Vei sieltä ahoksen ja jyväkasan toisensa jälkeen.

Maamies mietti, mitenkä hän saisi tuon epämieluisen vieraan käynnit loppumaan. Viimein teki hän suurensuuret virsut ja asetti ne pystyyn riihen oven vierelle.

Kun peikko tuli taas seuraavana yönä maamiehen riittä tarkastelemaan huomasi hän nuo suuret jalkineet oven vieressä.

— Mitä, mitkä ne nuo ovat?, kysyi hän hämmästyneenä itseltään. — Mutta nehän ovat virust, miehen jalkineet. Mutta kylläpä siellä on suuri mies sisällä, — ei, tästä on lähdettävä kiireellä käpälämäkeen. Sellaisen miehen kera ei ole hyvä joutua tekemisiin.

Ja peikko lakkasi käymästä maamiehen talossa.

Peikon viimeiset vaiheet.

Vihdoin olisi puhuttava peikon viimeisistä vaiheista. Ne olivat kovaosaisia. Ensin kohtasi tätä hupaista veijaria kova onnettomuus, sitten veivät vastoinkäymiset koko miehen.

Hän tapasi nimittäin miesjoukon, joka valoi tinaa. Oli uudenvuodenyö ja miehet tekivät tavallista uudenvuodentaikaansa.

— Mitä teette, miehet?, kysyi peikko lähestyessään heitä.

— Valamme tinaa silmään.

— Mitä, tinaako silmään? Mitä varten?

— Sitä varten, että se, joka saa tinaa silmään, näkee näkemättömätkin, tulee tietämään kaikki.

— No valakaa, veikkoset, tinaa minunkin silmään!

— Hyvin mielellämme.

Ja miehet valamaan tinaa peikon silmään. Työnsä tehtyään pötkivät he pois.

Mutta peikon silmä tuli tinasta sokeaksi ja sitäpaitsi tunsu hän hirveitä kipuja. Hän rupesi kovasti huutamaan ja kutsumaan miehiä. Mutta ne eivät tulleet. Peikon ei auttanut muu kuin tyytyä kohtaloonsa ja jäädä toissilmäksi.

Toisen kerran sattui hän, palatessaan eräältä elonkookoomisretkeltä, joutumaan yhteen matkaan erään miehen kera. Peikko kun oli lopulla ikäänsä tullut ylen ahneeksi, kiinnitti hän huomiota kaikkeen ja tahtoi saada ne omakseen.

Niinpä nytkin kulkiessa kun hän mitä näki, kysyi että mikä se tuo on ja pyysi saada ottaa sen. Mies tietysti antoi ottaa.

Tultiin erään heinähaasian luo ja peikko kysyi:

— Mikä se tuo on?

— Se on minun äitini pirta.

— Enkö minä saisi sitä ottaa?

— Ota, veikkonen.

No peikko heitti sen selkäänsä ja lähdettiin edelleen.

Tultiin siitä vanhan veneen luo ja peikko kysyi:

— Mikä se tuo on?

— Se on minun äitini kenkä.

— Saanko minä sen ottaa?

— Ota, veikkonen.

Peikko otti senkin ja lähdettiin edelleen.

Siitä tultiin vanhan, suuren myllynkiven luo. Vaikka peikko oli jo kerran ennen ollut tekemisissä myllynkiven kera kysyi hän mieheltä:

— Mikä se tuo on?

— Ka — äitini vanha rukinpyörä.

— Enkö saisi sitäkin ottaa?

— Ota, veikkonen.

— Mutta minnekä tämän panisin, — paha selässä kantaa.

— Pane kaulaasi.

Peikko empi ensin hetken, mutta pisti sitten kiven kaulaansa, johon se hyvin sopikin.

Astuttiin siitä matkaa vähäsen, tuli järvi vastaan.

— Mitenkäs tästä yli päästään?

— Onhan sinulla vene matkassasi.

— Ka, tosiaan! Käydään veneesen.

— Ei, minä lähden tästä toisaanne, minä en tule veneesen.

— Ka, hyvästi sitten.

— Hyvästi, hyvästi.

Peikko istui veneesen ja lähti soutamaan järvelle. Mutta vene oli vanha ja pieni, ja kivi oli suuri ja raskas. Järven selälle tultua painoi kivi veneen järven pohjaan. Ja tietysti meni sinne peikkokin. Haasia kyllä piti vähän aikaa veden pinnalla, mutta ei kauvan. Meni kuin meni peikko. Oli huutanut ja pitänyt melua, mutta ei sekään auttanut.

Siihen päättyvät sadut tuhmasta peikosta.

II. Suomen kansan legendoja.

(Uskonnollisaiheisia satuja.)

Vapahtaja ja Pyhä Pietari yösijaa hakemassa.

Kulkivatpa kerran Vapahtaja ja Pyhä Pietari kylää ja tulivat eräänä iltana erääseen rikkaaseen taloon pyytämään yösijaa. Rikkaan talon emäntä kun näki kaksi huonoihin vaatteihin puettua matkalaista ärjäsi heille jo ennen kun he kerkisivät kunnolla lausua lausuttavaansa:

— Vai minä teille yösijaa — senkin ryysyläiset! Menkää matkoihinne!

No, eihän auttanut matkalaisten muu kuin mennä matkoihinsa, tulla toisiin taloihin yösijaa pyytämään. Tulivat he köyhän talon kynnykselle ja kysyivät:

— Eikö hyvästä talosta annettaisi yösijaa?

— Ka, eihän meillä tässä suuria tiloja ole, mutta kun tullette niissä toimeen, niin olkaa — mielellämme annamme teille moisen yösijan. — Piika, laitappas vieraille ensin syötävää ja juotavaa ja laadi sitten vuode tuonne kamari-puoleen!

Näin vastasi köyhän talon emäntä vieraiden kysymyksen ja kestitsi heitä parhaansa mukaan sekä antoi sitten heille paraan paikan yösijaksi.

Aamulla kun vieraat rupesivat lähtemään, lausui Vapahtaja, että »me olemme köyhiä ja varattomia miehiä, emmekä voi rahalla palkita vaivojanne, vaan sen minkä

voimme, sen teemme ja sanomme sinulle, hyvä emäntä: kun meitä köyhydestäsi huolimatta näin hyvin kohtelit ja kestisit, niin seuratkoon siunaus sinun sitä työtäsi, mihin tänä päivänä ensiksi ryhdyt.» Ja sitten he lähtivät pois.

No, kun vieraat lähtivät pois, rupesi emäntä jatka-

maan eilisiltana kesken jäänyttä työtään, palttinan mittaamista. Mutta kun hän kävi sitä tekemään, ei mitattavasta ruvennutkaan tulemaan loppua, vaan sai hän mitata sitä kokonaista kolme päivää peräkkäin. Ja palttinaa ja vaatetta tuli koko ilmaiseksi ikää sille talolle ja talo rupesi rikastumaan.

Mutta kun rikkaan talon emäntä kuuli tämän, rupesi hän katumaan tekoansa ja

päätti ensi kerralla menetellä toisin köyhien matkalaisten suhteen.

No, vuosien kuluttua tulivatkin Vapahtaja ja Pyhä Pietari samassa asussa samaan kylään ja menivät ensiksi rikkaaseen taloon. Talon emäntä otti heidät mitä parhaiten vastaan, tarjosi heille parasta, mitä talossa oli ja pani heidät parhaimmille paikoille nukkumaan.

Kun vieraat aamulla rupesivat lähtemään, sanoi heistä toinen, Vapahtaja:

— Me olemme köyhiä ja varattomia miehiä, emmekä

voi sentähden vaivojanne rahalla palkita, mutta palkitsemme sillä, millä voimme: Seuratkoon, emäntä, siunaus sitä työtäsi, johon tänä aamuna ensiksi ryhdyt!

— Voi, voi, on sitä siinäkin palkkaa, enemmän kuin

ansaitseen, lausui emäntä kiitellen ja teeskennellen vaatimattomuutta.

Ja kun vieraat olivat lähteneet veti hän esille rahakukkaronsa ja aikoi ruveta lukemaan siinä olevia rahoja. Mutta samassa huomasi hän pihamaahan tulleen kaksi naapurin sikaa ja hän lähti ensin ajamaan niitä pois pihasta. Mutta kun hän rupesi niitä ajamaan, tuli niitä yhä uusia ja uusia pihamaalle ja sai hän ajaa niitä aina kolme päivää, eikä ne sittenkään tahtoneet loppua. Ja kun hän sitten tuli lukemaan rahojaan eivät ne enää karttuneetkaan, vaan oli siunaus seurannut tuota sikain ajoa.

Niin kävi rikkaan talon emännälle köyhien matkalaisien kohtelemisen johdosta.

Rikas talo ja köyhä ukko.

Kerran kulki eräs köyhä mies maantietä pienen poikansa kera. Tuli ilta ja heidän piti saada yösija. He tulivat erääseen rikkaaseen taloon.

Siinä pidettiin häitä, eikä heille annettu yösijaa. Sannottiin: menkää saunaan!

Mutta siinä talossa makuutettiin koiratkin kamarissa ja annettiin heille herkkuja.

Köyhä mies ajatteli surulla köyhäin kulkevaisten kohtaloa ja päätti koettaa konstiensa tehokkuutta. Hän kääntyi saunan nurkkaan päin, sopotteli siellä hieman ja sanoi pojalleen:

— Menepäs katsomaan, mitä hääväki tuvassa tekee.

Poika meni ja toi viestin:

— Se siellä seinille hyppi.

— Hyvä; vielä ovat siis konstini tehokkaat.

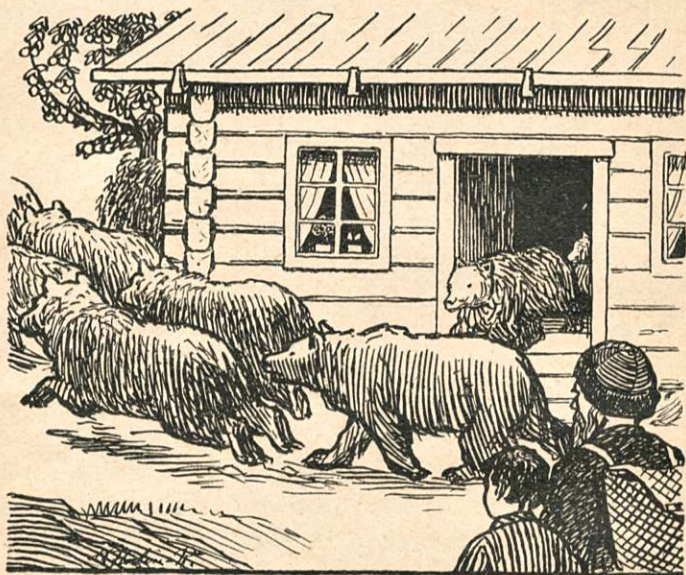
Sitten kääntyi hän toisen kerran nurkkaan päin ja sopotteli taas sekä sanoi:

— Menepäs nyt katsomaan, mitä se nyt tekee.

— Se karjuen ja möristen toistensa päälle hyppi, sanoi poika pirtissä käytyään.

— Aivan oikein! kerta vain vielä ja kaikki on tehty. Ja sitten kääntyi hän kolmannen kerran sopottelemaan nurkassa ja sanoi pojalleen:

— Menepäs nyt katsomaan!

— Nyt se nelinkontin ja karjuen metsään menee.

— Juuri niin! Ja nyt voimme lähteä muita kaksijalkaisia karhuja nelijalkaisiksi tekemään sanoi ukko pojalleen ja lähti pois rikkaasta talosta.

Pyhä Pietari ja leivänpaistajaeukko.

Kerran käveli Pyhä Pietari yksin kylillä ja tuli taloon, jossa emäntä paistoi leipiä. Pietarilla oli kova nälkä ja hän kysyi:

— Eikö hyvä emäntä antaisi minulle yhtä leipää?

Emäntä mietti hetken ja sanoi:

— No, olkoon menneeksi!

Ja hän rupesi ojentamaan Pietarille juuri uunista otta-
maansa leipää. Mutta hänen tätä tehdessään rupesi leipä
ylen suuresti laajenemaan ja laajeni aina pöydän kokoi-
seksi. Emäntää rupesi tämän nähdessä lupauksensa ka-
duttamaan ja hän sanoi:

— Elähän, minä otankin toisen leivän sinulle uunistal

— No, sama se, lausui Pietari.

Emäntä laski laajentuneen leivän pöydälle ja rupesi
ottamaan toista uunista. Mutta tällävälän olivat siellä
olleet leivät palaneet pahanpäiväisiksi ja pöydälle ase-
tettu laajentunut leipä supistui monta vertaa entistään
pienemmäksi.

Vapahtaja ja Pyhä Pietari pajassa.

Erään kerran ajoivat Vapahtaja ja Pyhä Pietari hevosella ja rattailla. Yhtäkkiä hevosen jaloista pääsivät kengät ja heidän piti päästä johonkin pajaan niitä takaisin kiinnittämään.

He näkivätkin erään pajan siinä lähettyvillä ja ajoivat sen luo.

— Hyvää päivää, hyvä seppä, saisimmeko me vähän käyttäa sinun pajaasi, kun meidän hevosemme jaloista pääsivät kengät, lausui Vapahtaja pajan ovella sepälle, joka par' aikaa kiinnitti vanteita tynnyriin.

Mutta seppä ei virkkanut mitään.

Vapahtaja korotti ääntänsä ja sanoi toistamiseen:

— Hyvää päivää, hyvä seppä, emmekö me saisi käyttäa vähän sinun pajaasi.

Seppä käänsi vain vähän päätään ja mulkaisi silmillään, ei virkannut mitään.

Silloin Vapahtaja ja Pyhä Pietari lähtivät edelleen ajamaan, eivät tahtoneet enempää seppää vaivata.

Tulipa siitä eräs köyhä, vaivainen vaimoihminen heitä vastaan ja he kysyivät häneltä:

— Kuuleppas, vaimokulta, mikä tuota seppää vaivaa, kun se ei vastaa kysymyksiin mitään?

— No, mitenkäs te kysyitte?

— Näin ja näin. Saisimmeko me, hyvä seppä j. n. e.

— Voi, veikkoset, kun te ette osanneet kysyä. Olisit-
tepa te sanoneet: Hyvää päivää, hyvä ja korkea seppä-
mestari, sinä kuuluisin alasimen kalkuttaja tällä seutu-
kunnalla j. n. e., niin olisittepa nähneet, kuinka hän olisi
vastannut ja puhunut. Menkääpäs ja tehkää niin!

— Kiitoksia, vaimohyvä, teemme niin.

Ja Vapahtaja ja Pyhä Pietari ajoivat takaisin sepän luo.
Tultuaan pajan ovelle sanoi edellinen heistä:

— Hyvää päivää, hyvä ja korkea seppämestari, sinä
kuuluisin alasimen kalkuttaja tällä paikkakunnalla, etkö
antaisi meidän vähän käyttää pajaasi, kun meidän hevo-
semme jaloista pääsivät kengät.

— Ka, mikäs tässä, ken kunnian antaa, se kunnian
saa. Käykää sisään, käykää sisään vaan, te matkalaiset!

Näin sanoi mulkosilmäinen seppä ja keskeytti oman
työnsä tehdäkseen tilaa vieraitten toimille.

Vapahtaja ja Pyhä Pietari riisuivat nyt hevosensa ja
rupesivat kengityspuuhiin. Ja ne puuhat olivat yhtä
omituisia kuin Vapahtajan ja Pyhän Pietarin puuhat
aina. He kulettivat hevosensa pajaan, kohottivat sen
ahjoon ja rupesivat painamaan palkeita ja kohentelemaan
hiiliä. Kun hevonen oli jonkun aikaa seissyt kohisevassa
ahjossa otettiin se pois ja kas, se oli ehjissä, uusissa ken-
gissä. Tuli ei ollut polttanut siitä mitään, vaikka se oli
aina sen kupeille asti leimunnut. Seppä ja muut pajassa-
olevat katsoivat tapausta suuresti ihmetellen.

Hetken perästä valjastivat vieraat hevosensa rattaiden
eteen ja rupesivat tekemään lähtöä. Mutta silloin muisti-
vat he sen köyhän, vaivaisen vaimon, joka oli heille antanut
ne äskeiset ohjeet. He laskeutuivat rattailta ja kutsuivat
pihaan tulleen vaimon luokseen ja kysyivät häneltä:

— Sinä hyvät neuvot antanut vaimovanhus, tahtoisitko tulla terveeksi ja nuoreksi?

— Kuinka en tahtoisi, eihän kukaan tahtoisi olla vanha ja vaivainen!

— No, tule tänne pajaan, sanoi Vapahtaja ja vei vaimon ahjon suulle ja rupesi painamaan palkeita. Painoi niin että kipunat peittivät vaimon ja sitten pesi vaimon kasvot karkaisuvedessä. Samassa tämä tuli terveeksi ja nuoreksi.

— Nämäpä vieraat, arvelivat seppä ja muut läsnäolevat.

Ja vieraiden poistuttua arveli seppä, että minäpä teen samalla tavalla. Minäkin saatan samoin tavoin kengättömän hevoseni uusiin kenkiin ja samalla tavalla teen myös vanhan, vaivaisen eukkoni terveeksi ja nuoreksi.

Mutta kun hän saattoi kengättömän hevosensa ahjoon seisomaan ja painoi kotvasen palkeita, paloi siinä hevonen pahanpäiväisesti ja hänen vanha ja vaivainen vaimonsa sai tuossa parannuspaikassa sellaiset haavat ja tuskat, että niihin hetken perästä kuoli.

Vapahtaja ja työtoveri.

Kerran Vapahtaja teki erään miehen kera rakennusta saloon ja kun rakennus oli saatu valmiiksi lähtivät he saloa myöten kotiinpäin kulkemaan. Puolivälissä taivalta oli yksinäinen mökkinen ja kun heitä väsytti ja nukutti ja Vapahtajalla oli vielä työpalkkakin miehelle maksamatta, menivät he mökkiin. Palkkaa maksaessaan sanoi Vapahtaja miehelle:

— Tässä sinulle palkka työstäsi; puolet rahoistani annan sinulle, toiset jätän itselleni.

Sitten kävivät he lepäämään.

Vapahtaja nukahti heti, mutta kumppani jäi valveille. Häntä ei nukuttanut. Hän päätti, seuralaisensa vaivuttua sikeään uneen, yhtäkkiä kuristaa hänet kuoliaaksi, ottaa häneltä kaikki rahat ja sitten vierittää ruumiin hautaan, jota rupesi kiireisesti kaivamaan mökin ulkopuolelle.

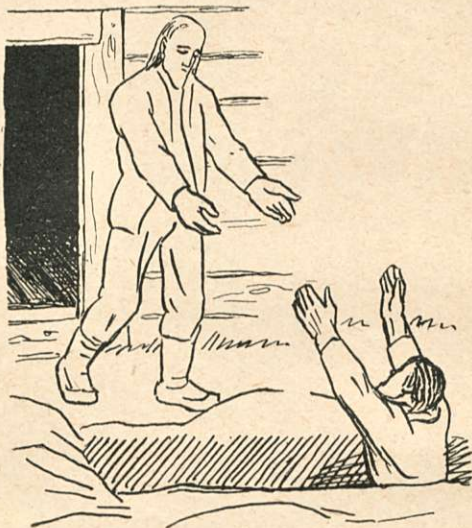
Mutta saatuaan haudan valmiiksi ei hän päässytäkään siitä pois. Koetti ja koetti, mutta ei päässyt. Kuin ter-
vassa istui siellä.

Siihen heräsi jo Vapahtajakin. Näki miehen haudassa, kysyi:

— Mitä sinä siellä teet?

— Voi, veikkonen, elä kysy, vastasi matkakumppani häpeissään ja valittaen, — rupesin sinulle kaivamaan haudata, mutta nyt en pääse itse siitä pois.

Vapahtaja hymähti ja meni nostamaan miestä pois kuopasta. Matkaa jatkettaessa sanoi hän tälle:

— Se on niin, hyvä ystäväni, että kun rupeaa toiselle kuoppaa kaivamaan, pitää se kaivaa sellaiseksi, että pääsee itse siitä pois.

Pahamies, rikas veli ja köyhä veli.

Kerran oli pahamies taas liikkeellä maailmassa ja tuli erääseen rikkaaseen taloon pyytämään hevosta kyytiin. Mutta sitä ei sieltä annettu, vaan neuvoi talon isäntä häntä menemään naapuritaloon, veljensä luo, sanoen, että siellä on hevosia ja siellä annetaan.

Mutta siinä talossa ei ollut hevosia eikä mitään — sen talon oli rikas veli aivan työtöyhäksi riistänyt ovelilla ja tunnottomilla keinoillaan.

Tämän tiesi paholainen, mutta meni kuitenkin köyhän veljen luo ja kysyi hevosta.

— Ei ole, veikkonen, en voi antaa.

— No, kuka sinut on niin tyhjäksi tehnyt? kysyi paholainen.

— Ei tahtonut köyhä veli sitä ilmaista.

— No, lähtisitkö kyytiin, jos saisit hevosen, sanoi paholainen reippaasti.

— No, sitten lähden.

— Tuoss' on sinulle hevonen, sanoi paholainen ja toi pihaan rikkaan veljen, jonka oli muuttanut hevoseksi. — Ja siinä on sinulle hevosta koko vuodeksi.

Köyhä veli lähti paholaista kyytiin.

Matkalta palattuaan kuuli hän, että hänen veljensä oli kadonnut, kadonnut hyvin omituisella tavalla, vaipunut kuin maan alle väkensä keskeltä. Ja se oli tapahtunut juuri kuin hän, köyhä veli, oli lähtenyt vierastaan kyytiin. Sanoma koski kovasti köyhään veljeen.

Mutta eihän hän, enempää kuin muutkaan, voinut asiaa selittää.

Kun tapahtumasta oli kulunut vuosi, ilmestyi rikas veli takaisin omaistensa keskuuteen. Samalla katosi köyhältä veljeltä hevonen.

Silloin valkeni asia sekä hänelle, köyhälle veljelle, että muille. Ja samalla päättivät he, veljekset, tehdä ikuiset sovinnot keskenään, — rikas veli sitä oikein vesissä silmin toivoi. Mutta samassa hetkessä he, ennenkuin kerksivät tehdä mitään sovintoa, molemmat kuolivat.

Pahamies hyväntekijänä.

Kerran eräs kova kartanonvuoti ahdisteli kovasti erästä vanhaa torppariaan.

Kerrankin vei hän hänet heinäniitylle ja käski hänen niittämään yhtä kovasti kuin hän itse tekee. Asetti hänet niitylle vierelleen ja käski pysyä samassa rinnassa hänen kanssaan. Mitäs, eihän vanha ja kivuloinen mies mitenkään pysynyt rotevan ja terveen voudin rinnalla, vaan jäi jällelle. Vouti torui ja löi häntä siitä sekä sanoi lopuksi:

— Jos et huomenna pysy kanssani samassa rinnassa niittysaralla, niin ajan sinut pois torpastasi.

Torppari pyysi ja valitti, mutta ei auttanut.

Hän lähti murtuneena kotiinsa päin astumaan.

Tulipa pahamies häntä vastaan. Näki hänet murtuneena ja kysyi:

— Mikäs sinua, vanhus, vaivaa?

— Vaivaapahan se, että kun vouti määräsi, että jos en huomenna jaksa niittää hänen kanssaan yhdessä rinnassa, niin ajaa hän minut pois torpastani.

— No, elä hätäile, vanha mies, kyllä siitä selvitään. Tiedän sinut rehelliseksi mieheksi ja tahdon auttaa sinua. Tulen aamulla luoksesi ja pukeudun sinun vaatteisiisi ja lähden sijastasi voudin kera kilpailemaan niitossa.

Vanha torppari kiitti ja lupasi odottaa aamulla häntä.

Aamulla tuli pahamies torpparin luo, puki torpparin vaatteet päälleen ja meni sitten voudin luo heinäurmelle.

— No, jokos olet valmis?, kysyi vouti kopeasti.

— Jo, vastasi pahamies ykskantaan.

— No, käydään sitten.

— Käydään vain.

Ja niin käytiin niittämään kilpaa, vouti ja torpparin sijassa oleva pahamies. Vouti niitti parhaansa mukaan toivoen voivansa jo ensi saroilla kumppaninsa väsyttää.

Mutta tämäpä ei väsynytkään, pysyi aivan yhdessä rinnassa hänen kerallaan, pyrkipä edellekin menemään. Tämähän kummaa, ajatteli vouti ja paransi vauhtia. Mutta kumppani pysyi yhä edelleen hänen rinnallaan. Vouti kummasteli ja paransi vauhtia. Mutta kumppani ei vain jäänyt jällelle. Silloin vouti vähensi vaatteitaan ja lähti rientämään kuin tuulispää heinäsaralla. Mutta kumppani pysyi yhäkin vierellä. — No, sinähän mies, sanoi jo vouti kumppanilleen ja kohosi huohtamaan. — Ka, täytyyhän tässä, kun on torppa kysymyksessä, vastasi mies ja nojasi viikatteesensa. — Mutta sen minä sanon, ettet

sinä pysy nyt minun rinnallani, sanoi vouti ja sylkäistyään kouriinsa rupesi kuin hullu huitomaan. Mutta kumpuni pysyi yhä edelleen hänen rinnallaan. Silloin vouti aivan kirosi ja pani viimeisensä liikkeelle. Mutta se oli niin kova koetus, että hän saran päähän päästyä kaatui kuolleena maahan.

Niin pääsi torppari pahasta voudistaan ja — pahamies tuli kerran tehneeksi hyvääkin.

Muurahainen, paimen, hämähäkki ja Jumala.

Kerran muurahainen puri paimenta ja paimen tästä pahastuneena pisti kepin muurahaisen pesään. Tästä suuttuneena päätti muurahainen kannella paimenesta Jumalalle. Mutta minkä hän ottaisi kantelun aiheeksi, sillä jos hän kertoisi asian niinkuin se oli, ei paimen joutuisi syyhyn. Hän tarkasteli paimenen syöntiä ja kun hän näki, että tämä syödessään pudotteli muruja maahan, päätti hän tehdä siitä aiheen.

Hän meni Jumalan luo ja selitti hänelle, että paimen syödessään pudotteli muruja maahan.

Jumala kuunteli ilmotusta, mutta sanoi sitten:

— Kyllähän sinä, muurahainen, asian niin kerrot, mutta onko sinulla tähän todistajia.

Muurahaisella ei ollut sillä kertaa todistajia ja hän lähti niitä hakemaan.

Hän tuli hämähäkin luo ja sanoi:

— Sinähän tiedät paimenten syödessään pudottelevan muruja maahan, tule todistamaan Jumalalle siitä.

— Tiedän kyllä, voin tullakin.

Muurahainen ja hämähäkki menivät Jumalan luo.

Jumala kysyi hämähäkiltä, että onko totta, että paimen pudottelee muruja maahan syödessään.

— On kyllä, sanoi hämähäkki.

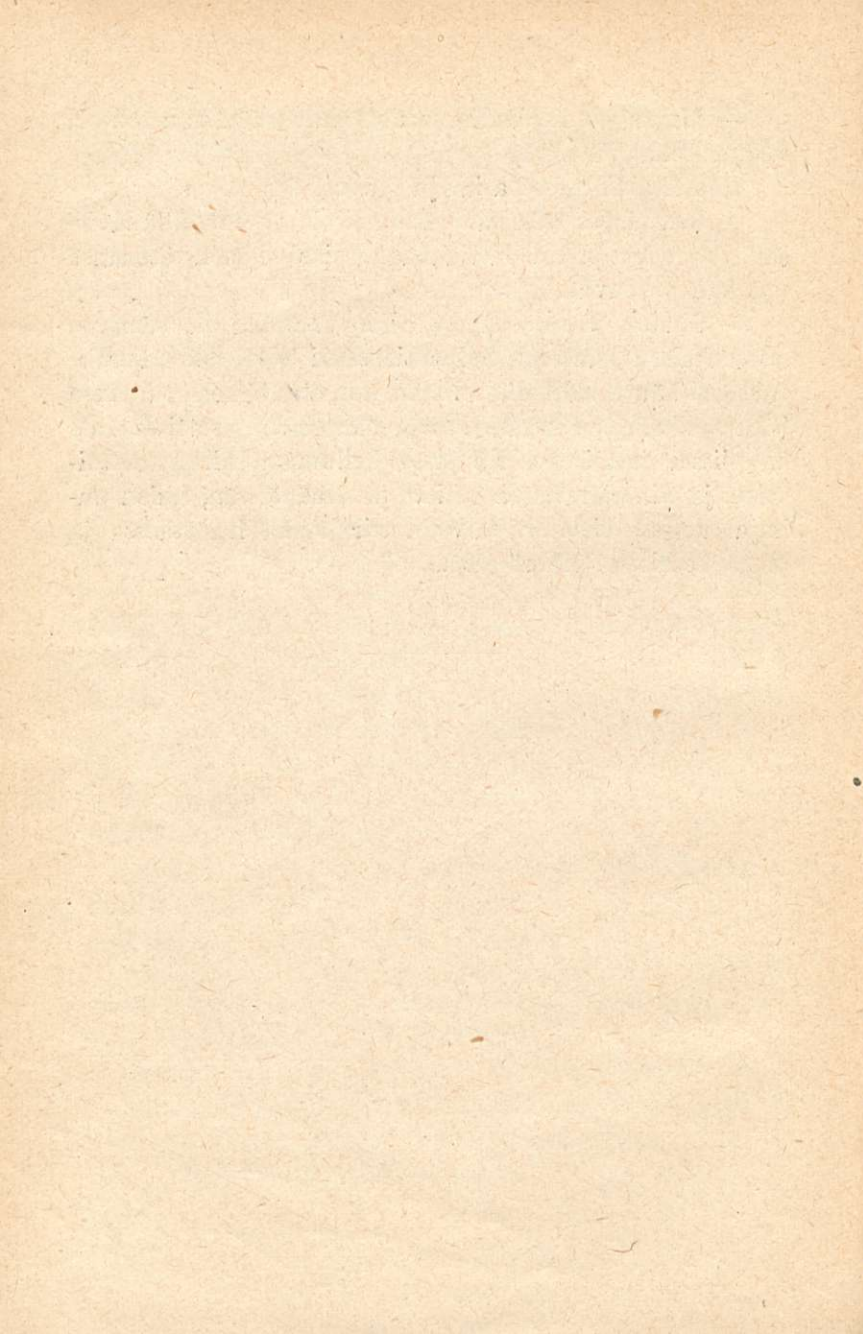
— Mutta sano minulle, minkätähden hän niin tekee?,
kysyi Jumala.

Hämähäkki mietti asiaa ja sanoi:

— Sentähden että paimenella ei ole pöytää eikä lavit-
saa, ei edes pirtin lattiaakaan, siksi hänen murunsa
maahan putoavat.

— Sinäpä toden sanoit, sanoi Jumala ja tuomitsi
muurahaisen kantelun halpamieliseksi sekä iski rangais-
tukseksi häntä kalikalla selkään, niin että hänen ruumiinsa
jakautui kahteen osaan. Mutta hämähäkin asetti Jumala
kauniissa, kultaisessa rihmassa kellumaan kirkkaan tai-
vaan ja viheriän maan välille, ja siinäpä hän, toden pu-
huja, kelluu vieläkin taivaan kirkkaana helottaessa ja
maan kesäisenä vihertäessä.

III. Suomen kansan kertomussatuja.

Kuninkaantytär ja paimenpoika.

Olipa kerran kuninkaantytär, joka ymmärsi kaikkia kieliä, tajusi kaikkien puhetta. Hän oli hyvin kaunis ja moni kävi häntä kosimassa, mutta hän tahtoi mennä vain sellaiselle, joka puhuisi kieltä, jota hän ei ymmärtäisi. Sentähden ei kukaan saanut häntä ja uskottiin, ettei kukaan häntä saisikaan, sillä ei tiedetty olevan sitä kieltä, jota hän ei ymmärtäisi.

Kuulipa tuosta kummasta prinsessasta eräs köyhä paimenpoika ja hän päätti lähteä häntä kosimaan. Kaikki kieltelivät häntä tästä tuumasta ja suorastaan sille nauroivatkin, mutta paimenpoika vain lähti. Hän otti suuren kontin selkäänsä ja kokosi siihen matkalla kaikenlaisia eläimiä, kuten varpusen, oravan, variksen, korpin, tilhin ja tarhapöllön, ja lähti niiden kera kuninkaan linnaa kohti kulkemaan.

Tultuaan perille ilmaisi hän aikeensa. Kaikki rupesivat nauramaan kuultuaan hänen asiansa.

- Sinäkö kuninkaan tyttärtä kosimaan!
- Sinäkö, joka et osaa mitään oudompaa kieltä!
- Sinäkö, tuollainen konttiniekka!
- Voi, veikkonen, mille asialle tulit!

Mutta paimenpoika vain tahtoi päästä kuninkaantyt-
tären puheille. — Sittenpäähän nähdään, kun koetetaan,
sanoi hän. Olen kuullut, että prinsessa menee vain sellai-
selle miehelle, joka puhuu sellaista kieltä, jota hän ei ym-
märrä. Tiedän nämä ehdot. Jos minä voin osottaa, ettei
hän ymmärrä kaikkia kieliä, olen kai minä oikeutettu
hänet saamaan, vaikka olenkin vain tällainen paimen-
poika. Eikö asia ole selvä?

— On, on, myönteli kuninkaan väki naurussa suin ja
poika päästettiin kuninkaan tyttären puheille.

Kaunis ja viisas kuninkaantytär otti yksinkertaisesti
puetun, mutta näppärännäköisen paimenpojan suioilli-
sesti vastaan.

— Mitä sinä tahdot?, kysyi hän lempeästi.

— Tulin sinua, armollinen prinsessa kosimaan, vastasi
poika avoimesti.

— Kosimaan, vai kosimaan, virkkoi kuninkaantytär
ja jatkoi:

— Mutta tiedätkö, että minua ei ole kukaan saanut.
Minun saamiseen ovat näet sellaiset vaikeat ehdot.

— Tiedän ne. Armollinen kuninkaantytär puhuu ja
ymmärtää kaikkia kieliä, mutta arvelee, että on olemassa
sellaisiakin kieliä, joita hän ei ymmärrä. Ja joka niitä
osottaa olevan, se saa hänet omakseen.

— Niin.

— No, koetetaan nyt, mitä kieliä armollinen prin-
sessa ymmärtää ja mitä ei.

— Koetetaan vain.

Paimenpoika käänsi silloin konttinsa eteensä, pisti
kätensä sinne ja puristi varpusta pyrstöstä. Varpunen
äännähti:

— Tshiu, tshiu!

— Mitä kieltä se oli?, kysyi poika.

Kuninkaantytär hämmästy, sillä hän ei sitä kieltä ymmärtänyt. — Hänen täytyi myöntää:

— En ymmärrä sitä.

— Kas niin, etpäs ymmärräkään kaikkia kieliä.

Sitten poika pisti kätensä uudestaan konttiin ja puristi oravaa hännästä. Tämä alkoi hätäisesti rakuttaa:

— Rakrakrakrak, kakakakakakaka!

— Ymmärrätkö sitä kieltä?

— E-en sitäkään.

— Kas niin, etpäs ymmärrä sitäkään kieltä.

Sitten puristi hän varista pyrstöstä. Se alkoi vaakkuu:

— Vaak, vaak, vaak!

— Mitä kieltä se on?

— En, en sitäkään ymmärrä, virkkoi kuninkaantytär painaen päänsä.

— Entäs mitä kieltä tämä on?, kysyi paimenpoika pannen korpin äänteleämään: kronk, kronk, kronk!

— En, en sitäkään ymmärrä..

— Siinäpä se. Ja vielä vähemmin kai ymmärtänet näitä kieliä, lausui poika antaen tilhin äännellä »thiuu, thiuu» ja tarhapöllön huudella »puuh, puuh, puuh».

— En, en niitäkään ymmärrä.

— Kas niin. Niitä on siis sittenkin paljon kieliä, joita et ymmärrä, vaikka olet viisas. Siksi ei olisi pitänyt asettaa sellaista ehtoa. Mitäs nyt? Nyt on käynyt niin, että minä, paimenpoika, olen osottanut, että on olemassa kieliä, joita armollinen kuninkaantytär ei ymmärrä, ja näin ollen — —

— Näin ollen olet sinä saapa kuninkaantyttären, lausui siihen kuningas, joka oli saapunut asiaa seuraamaan. — Sinä olet osottanut, että on kieliä, joita ei kuninkaantytär ymmärrä ja sen mukaan sinä saat tyttäreni. Ota hänet!

— Niin, ota hänet, vahvasti kauvempana seisova hovi-
väki. Sinä olet täyttänyt ehdot.

Ja näin sai köyhä paimenpoika kauniin ja viisaan
kuninkaantytären puolisoikseen ja lisäksi puolen valta-
kuntaa ja — heidän häitönsä vietetään vieläkin.

Kuningas ja mökin poika.

Kerran oli kuningas metsästysretkellä. Tiepuolella hän näki erään mökin ja hänessä heräsi yhtäkkiä ajatus, että hänpä menee hevosineen päivineen tuohon mökkiin. Mutta mökin ovi oli matala, eikä hän päässyt pitemmälle kuin että hänen eturuumiinsa ja hevosen pää tulivat mökin sisäpuolelle, mutta muu jäi ulkopuolelle. Tässä asennossa ollen teki hän kysymyksen mökkiin:

— Onko täällä ketään?

— On puolitoista miestä ja hevosen pää, vastasi uunin päällä loikova poikanen, joka oli yksin mökissä.

— Niinkö! Missäs sinun isäsi on?, kysyi kuningas, ihmetellen ja hämmästellessä viisasta vastausta.

— On vähästä paljoa saamassa, vastasi poika alkamaansa tapaan.

— Vai niin. No missäs on äitisi?

— Hän on menneen vuotisia leipiä leipomassa.

— No, oletpa sinä aika poika! Mutta sanoppa, missä on sisaresi?

— Hän on menneen vuotisia naurujaan itkemässä.

Kuningas joutui nyt aivan ymmälle, mutta sitä hän ei tahtonut suinkaan osottaa ja sentähden lähti hän pois mökin ovelta ilman muuta. Mutta kotiinsa tullessaan hän ei saanut rauhaa noilta pojan vastauksilta ja sen-

tähden hän kutsutti seuraavana päivänä pojan luokseen tekemään selvää niiden tarkotuksista. Koottuaan hovinsa viisaimmat miehet ympärilleen kysyi hän pojalta:

— Sanoppas, mitä tarkoitat, kun sanoit, että isäsi on vähästä paljoa saamassa.

— En mitään muuta kuin sitä, että hän on nauriita kylvämässä. Nauriinsiemenistähän, jotka mahtuvat kouraan, saadaan kuopallisia nauriita.

— Aivan oikein. Mutta mitäs tarkoittit sillä, kun sanoit, että äitisi on menneen vuotisia leipiä leipomassa?

— Sitä, että me otimme viime vuonna naapurista leipiä velaksi ja nyt oli äitini leipomassa leipiä, joilla tuo velka maksettaisiin.

— Hyvä on. Vaan entäs mitä tarkoittit sillä, kun sanoit siskosi olevan menneen vuotisia naurujaan itkemässä?

— Sillä tarkoitin sitä, että siskoni meni viime vuonna naimisiin, mutta nyt äskettäin kuoli hänen miehensä ja hän oli sitä surua itkemässä.

— Sinä olet ihmeellinen ja kekseliäs poika sinä, lausui kuningas selitykset kuultuaan, — mutta joka tapauksessa on sinun vastauksissasi jonkun verran valla-tonta ja julkeata. Senpätähden asetan sinulle vielä yhden kysymyksen, ja jos et siihen osaa antaa oikeata vastausta, niin pistetään sinut tyrmään, pimeään vankikoppiin. Sanoppas siis minulle, kumpi on valkeampi, maitoko vai päivä?

Poika mietti hetken asiaa ja sanoi sitten rohkeasti:

— Päivä.

— Ahaa, jopa vastasitkin väärin, lausui kuningas, — maitopa onkin valkeampi kuin päivä. Kaadappas maitoa lattialle sen paikan viereen, mihin päivä paistaa,

niin huomaat, kumpi on valkeampi. Se on maito. Ja sentähden saat astua vankikoppiin!

Poika ei voinut siinä hetkessä todistaa väitettään oikeaksi ja sai sentähden käydä vankikoppiin. Mutta sinne jouduttuaan rupesi hän miettimään, miten hän pulmasta selviäisi. Ja pian keksikin hän keinon siihen. Hän asetti hänelle evääksi annetun maitoastian vankikopin oven eteen, kynnyksen alle, ja jäi sitten odottelemaan kuninkaan tuloa sinne. Kuningas tulikin sinne aamulla, ja vaikka koppi olikin jo valoisa, astui hän ensiksi oven eteen asetettuun maitoastiaan, josta roiskahti maitoa ei ainoastaan lattialle vaan kuninkaan vaatteillekin.

— Mikäs siinä, kysyi kuningas hämmästyen.

— Siinä sattui olemaan maitoastia. Kuningas väitti, että maito on päivää valkeampi, mutta nyt huomaakin hän ennemmin päivänvalon kuin maidon. Kumpi siis on kiistan voittanut?

— Sinä, vastasi kuningas, myöntäen itsensä olleen väärässä, — ja niinpä olet tästä rangaistuksesta vapaa. Mutta jotta sinä pääsisit täysin vapaaksi ja saavuttaisit kaiken suosioni, niin teepäs minulle seuraava teko: Tule linnaani sellaisella ajalla, joka ei ole yö eikä päivä, tule tietä, joka ei ole tietä eikä tien viertä, tule niin, ettet tule hevosella etkä jalan, ja kun perille pääset, niin ole linnassani niin, ettet ole sisällä etkä ulkona.

— No, täytyy koettaa, sanoi poika ja lähti pois kopista.

Kun sitten tuli seuraava aamu lähti hän liikkeelle aamuhämyssä, kun vielä oli yö, mutta jo samalla aamukin, ja kulki kuninkaan linnaan nelinkontin tienvieristä ojaa myöten. Perille tultuaan asettui hän seisomaan linnan

ovelle sillä tavoin, että toinen jalka oli sisäpuolella ja toinen ulkopuolella.

Kun kuningas tuli tutkimaan hänen saapumistapaansa, niin selittivät linnanvahdit, että poika oli saapunut lin-

naan aamuhämyssä, jolloin ei ole yö eikä aamu, nelinkontin, siis ei hevosin eikä jalkasin, ojanpohjaa myöten, siis ei teitse eikä tienviertä, ja perillä oli hän asettunut seisomaan linnan ovelle, niin että toinen jalka oli sisäpuolella ja toinen ulkopuolella.

Silloin kuningas ei enää epäillyt pojan viisautta ja hän päästi hänet täydellisesti vapaaksi ja antoi hänelle palkkioksi kauniin kartanon, tyttärensä ja puolen valtakuntaa.

Piispa, pappi ja talonpoika.

Olipa kerran eräs piispa ja eräs pappi. Piispa oli ankara mies ja pani toimeen myötäänsä tarkastuksia. Pappi taas oli vähän yksinkertainen. Pahemmaksi muuttui asia, kun seurakuntalaiset rupesivat kantelemaan tästä piispalle. Kerrankin kantelivat he oikein joukolla hänen tyhmydestään ja silloin piispa tuli oikein ankaralle tutkimusretkelle pitäjään.

Hän kutsui papin luokseen ja asetti hänelle neljä kysymystä. Ne olivat:

ensimmäinen: kuinka syvä on meri?,

toinen: kuinka paljon on matkaa taivaaseen?,

kolmas: kuinka paljon tulee tervahaudasta savua? ja

neljäs: mitä minä, piispa, ajattelen, kun näitä sinulta, papilta, kysyn?

Pappi ei voinut aavistaakaan vastauksia näihin ja sentähden hän pyysi saada antaa ne hänelle huomenna. Mutta mitenkäpä hän huomennakaan osaisi ne antaa — mistä saisi selvityksen? Ja jos ei osaisi, niin menisi virka armotta, — niin oli piispa sanonut. Sentähden lähti hän ylen murheellisella mielellä kotiinsa päin astumaan.

Tulipa hänelle talonpoika vastaan. Tämä näki hänen alakuloisuutensa ja kysyi:

— Mikäs herra kirkkoherraa vaivaa?

— Se, kun piispa on tullut tarkastusmatkalle pitäjään ja asettanut vastattavakseni neljä kysymystä, joihin minun on aivan mahdotonta vastata. Mutta jos en huomenna osaa vastata, on virkani mennyt.

— No mitkä kysymykset ne ovat?

Pappi selitti talonpojalle ne kysymykset.

— Voi, veikkonen, kun olette vähään hätäytynyt. Hetihän nuo kysymykset ovat vastatut. Annatteko tämänvuotiset rästinä anteeksi, niin menen huomenna puolestanne nuo vastaukset antamaan. Mutta tietysti teidän pitää antaa minulle myös virkapukunne.

— Hyvin mielelläni suostun ehtoihisi, mene vain puolestani piispalle vastailemaan.

Asia sovittiin ja huomenna oli talonpoika papin puvussa piispan edessä tämän kysymyksiin vastailemassa.

Piispa otti hyvin juhlallisen asennon ja teki ensimmäisen kysymyksensä:

— Niin, vastaapas tähän ensimmäiseen kysymykseen. Kuinka pitkälti on matkaa meren pohjaan?

Talonpoika-pappi mietti hetken asiaa, yskäsi ja lausui vakaisesti:

— Oi, herra piispa, kuinka yksinkertaiseksi minut luulettekaan, ettekö usko minun tuota tietävän. Kiven putoamahan sinne on matkaa, sillä jos kiven mereen heittää, niin menee se varmasti pohjaan, ellei tänään niin huomenna.

Piispa joutui tuosta vastauksesta aivan ymmälle ja katsoen kovin tarkkaavaisesti tutkittavaansa lausui hänelle:

— Niin, aivan oikein, mutta vastatkaapa minulle siihen toiseen kysymykseen. Kuinka pitkältä on matkaa taivaaseen?

Talonpoika-pappi mietti taas hetken asiaa ja vastasi taas yhtä vakaisesti:

— Oi, herra piispa, ettekö luule minun tuota tietävän. Silmäkantamahan sinne on matkaa, ja jos silmä kantaa lähemmäksi, niin on taivas lähempänä, mutta jos se kantaa kauvemmaksi, niin se on kauvempana.

Piispalle kelpasi tämäkin vastaus ja hän teki kolmannen kysymyksensä jo aivan leppyneellä mielellä:

— Mutta entäs se kolmas kysymys. Kuinka paljon lähtee tervahaudasta savua?

— Oi, herra piispa, siihen on vähän vaikeampi vastata, lausui vastaaja, mutta kun oikein tarkkaan ajattelee, niin saadaan selvyys siihenkin. Kun puut punnitaan tervahautaan pantaessa ja sitten haudan poltettua punnitaan tuhka ja hijlet, niin nämät vähentämällä puiden painosta jää itsestään selväksi, kuinka paljon on savua tervahaudasta noussut.

Se vastaus lepytti piispan jo aivan kokonaan ja hän kysyi vastaajalta neljännen kysymyksen oikein taputellen häntä olkapäälle:

— Entä sitten viimeinen kysymys: mitä luulette minun ajattelevan näitä kysyessäni.

Talonpoika-pappi korjasi ryhtiänsä ja vastasi sitten voitokkaasti:

— Oi, herra piispa, te luulette minun olevan teidän ahdistelemanne kirkkoherran, mutta hänkö itse olisi viitsinyt tulla näin alentavan tutkimuksen alaiseksi, ei, vaan hän lähetti yhden tyhmimmistä talonpojistaan

puolestaan vastailemaan. Tässä pitäjässä ovat tyhimmät talonpojatkin näin viisaita, eikä vain itse kirkkoherral

Silloin ei piispa enää kauvemmin kantanut epäluuloa pappia kohtaan, vaan antoi hänelle täyden tunnustuksensa, ja — talonpoika sai kaikki vanhat rästinsä anteeksi.

Sisältö:

I. Suomen kansan safuja tuhmosta peikosta:

	Siv.
Esittely	7
Peikon sikainosto	9
Peikko teettää Matilla konstikkaan sillan	12
Peikko asettaa Matin raha-aittansa oven vartijaksi.....	14
Järven kokoonkelaaminen	16
Hatun hopeilla täyttäminen	18
Matti uhkaa kantaa pois peikon raha-aitan	21
Peikko ja Matti kilpailemassa	22
Peikko ja Matti toisen kerran kilpakentällä	27
Kolmas kilpailukerta.....	32
Matti peikon renkinä.....	36
Peikko häissä	40
Peikko yöllisellä tarkastusmatkalla	43
Peikko tahtoo polttaa tupakkaa.....	45
Peikko tahtoo oppia soittamaan	46
Peikko käy kummituslinnassa	48
Peikko antaa kullata partansa	50
Peikko pyrkii sepän pajaan.....	51
Peikko kosii kaunistä tyttöä	52
Peikko varkaana.....	55
Peikko toisen kerran varkaissa	57
Peikon viimeiset vaiheet	58

II. Suomen kansan legendoja.

Vapahtaja ja Pyhä Pietari yösijaa hakemassa	63
Rikas talo ja köyhä ukko	67
Pyhä Pietari ja leivänpaistaja-eukko.....	69
Vapahtaja ja Pietari pajassa	71
Vapahtaja ja työtoveri	74
Pahamies, rikas veli ja köyhä veli	77
Pahamies hyväntekijänä	79
Muurahainen, paimen, hämähäkki ja Jumala	82

III. Suomen kansan kertomussafuja:

Kuninkaantytär ja paimenpoika.....	87
Kuningas ja mökin poika.....	92
Piispa, pappi ja talonpoika	97

Hyviä lasten kirjoja:

- Siviä Heinämaa, **Risto Roopenpojan ihmeellinen elämä**, kuvittanut Viktor Ylinen.. —: 60
- Iivo Härkönen, **Suomen kansan eläinsatuja**, kuvittanut Hilda Flodin-Rissanen..... 1: 50
- Iivo Härkönen, **Suomen kansan peikkosatuja** y. m., kuvittanut Hilda Flodin-Rissanen..... 1: 50
- Joulupukin jutelmia.** Valikoima kertomuksia entisistä Joulupukin vuosikerroista. Runsaasti kuvitettu 1: 50
- Joulupukin satuja ja leikkejä.** Joulupukin entisistä vuosikerroista valikoitu..... 1: 50

Kansanopettajain O.-y. VALISTUS.

Suom. last. kirj. 5.

Valkokukku 2

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKELMA

120 101 5946

1:50